

N. 14

SEANCE DE L'APRES-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 10 m.
De vergadering wordt geopend om 15 h 10 m.

CONGES — VERLOF

M. Vandersmissen, malade, demande un congé.

Verlof vraagt: de heer Vandersmissen, ziek.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Collignon, pour d'autres devoirs; Mathot, Mme Truffaut, malades; MM. Laverge, pour devoirs professionnels, et Van den Broeck, à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Collignon, wegens andere plichten; Mathot, mevrouw Truffaut, ziek; de heren Laverge, wegens ambtsplichten, en Van den Broeck, in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Cour d'arbitrage — Arbitragehof

M. le Président. — En application de l'article 113 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Président du Sénat:

1. L'arrêt n° 36/90 rendu le 22 novembre 1990 en cause de la question préjudicielle posée par la Cour de cassation par arrêt du 26 janvier 1990 en cause de la société de droit espagnol Naviera Uralar SA contre la Région flamande (numéro du rôle 171);

Met toepassing van artikel 113 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Voorzitter van de Senaat van:

1. Het arrest nr. 36/90 uitgesproken op 22 november 1990 in zake de prejudiciële vraag gesteld door het Hof van cassatie bij arrest van 26 januari 1990 in zake de vennootschap naar Spaans recht Naviera Uralar SA tegen het Vlaams Gewest (rolnummer 171);

2. L'arrêt n° 37/90 rendu le 22 novembre 1990 en cause de la demande de suspension des articles 23 et 29 de la loi du 20 juillet 1990 portant des dispositions économiques et fiscales, introduite le 19 octobre 1990 par les ASBL « Association des femmes au foyer » et « Thuiswerkende ouder, gezin, samenleving » (numéro du rôle 244).

2. Het arrest nr. 37/90 uitgesproken op 22 november 1990 in zake de vordering tot schorsing van de artikelen 23 en 29 van de wet van 20 juli 1990 houdende economische en fiscale bepalingen, ingesteld op 19 oktober 1990 door de VZW « Association des femmes au foyer » en « Thuiswerkende ouder, gezin, samenleving » (rolnummer 244).

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Administratieve begrotingen — Budgets administratifs

De Voorzitter. — Overeenkomstig artikel 9, § 6, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, en in overeenstemming met het ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, heeft de regering aan de Wetgevende Vergaderingen overgezonden:

1° De administratieve begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt voor het begrotingsjaar 1991;

En exécution de l'article 9, § 6, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat et conformément au projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, le gouvernement a transmis aux Assemblées législatives:

1° Le budget administratif du ministère de l'Intérieur et de la Fonction publique pour l'année budgétaire 1991;

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

2° De administratieve begroting van het ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1991;

2° Le budget administratif du ministère de la Prévoyance sociale pour l'année budgétaire 1991;

— Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

Renvoi à la commission des Affaires sociales.

3° De administratieve begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1991;

3° Le budget administratif du ministère de la Défense nationale pour l'année budgétaire 1991;

— Verwezen naar de commissie voor de Defensie.

Renvoi à la commission de la Défense.

4° De administratieve begroting van het ministerie van Werkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1991;

4° Le budget administratif du ministère de l'Emploi et du Travail pour l'année budgétaire 1991;

— Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

Renvoi à la commission des Affaires sociales.

5° De administratieve begroting van het ministerie van Verkeer en Infrastructuur voor het begrotingsjaar 1991.

5° Le budget administratif du ministère des Communications et de l'Infrastructure pour l'année budgétaire 1991.

— Verwezen naar de commissie voor de Infrastructuur.

Renvoi à la commission de l'Infrastructure.

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre a donné connaissance au Sénat, par dépêche du 26 novembre 1990, de la délibération (n° 3089), prise par le Conseil des ministres et relative à des dépenses faites en marge du budget.

Overeenkomstig artikel 24, tweede lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, heeft de Eerste minister, bij dienstbrief van 26 november 1990, aan de Senaat kennis gegeven van de beraadslaging (nr. 3089), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

Fonds belgo-congolais d'amortissement et de gestion

Belgisch-Kongolees Fonds voor delging en beheer

M. le Président. — Par lettre du 28 novembre 1990, le président du Fonds belgo-congolais d'amortissement et de gestion a transmis au Sénat le rapport annuel 1988-1989 de ce fonds.

Bij brief van 28 november 1990 heeft de voorzitter van het Belgisch-Kongolees Fonds voor delging en beheer aan de Senaat overgezonden, het jaarverslag 1988-1989 van dit fonds.

— Dépôt au greffe.

Neergelegd ter griffie.

PETITIONS — VERZOEKSCRIFTEN

M. le Président. — Par pétition établie à Bruxelles, le Conseil de la jeunesse d'expression française de Belgique demande l'approbation rapide par les Chambres législatives du projet de loi relatif aux représentants des jeunes travailleurs au sein des conseils d'entreprise et complétant les règles relatives à la création de ces conseils ainsi que des comités de sécurité, d'hygiène et d'embellissement des lieux de travail [déposé à la Chambre des représentants le 6 novembre 1990, Doc. Chambre 1340/1 (1990-1991)].

Bij verzoekschrift uit Brussel vraagt de « Conseil de la jeunesse d'expression française de Belgique » de spoedige aanneming door de Wetgevende Kamers van het ontwerp van wet betreffende de vertegenwoordigers van jonge werknemers in de ondernemingsraden en tot aanvulling van de regels omtrent de oprichting van die raden en van de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen [ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers op 6 november 1990, Gedr. St. Kamer 1340/1 (1990-1991)].

— Renvoi à la commission des Affaires sociales.

Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

VOORSTEL — PROPOSITION

Inoverwegingneming — Prise en considération

De Voorzitter. — Bij de Senaat is een voorstel van de heer Lallemand c.s. ingediend tot instelling van een onderzoekscommissie belast met het onderzoek van de recente onthullingen over het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk, bekend onder de naam « Gladio ».

Le Sénat est saisi d'une proposition de M. Lallemand et consorts tendant à instituer une commission d'enquête chargée d'examiner les révélations récentes quant à l'existence en Belgique d'un réseau de renseignements clandestin international connu sous le nom de « Gladio ».

Dit voorstel werd rondgedeeld. Ik stel voor onmiddellijk over te gaan tot de bespreking van de inoverwegingneming.

Cette proposition vient d'être distribuée. Je propose de procéder immédiatement à la discussion sur la prise en considération.

Vraagt iemand het woord?

Quelqu'un demande-t-il la parole?

Het voorstel is dus in overweging genomen; het wordt verwezen naar de commissie voor de Defensie.

La proposition est donc prise en considération; elle est renvoyée à la commission de la Défense.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

VAN DE HEER VAN HOOLAND TOT DE MINISTER VAN OPENBAAR AMBT OVER « DE ALGEMENE BEGINSELLEN VAN HET OPENBAAR AMBT, DE TOEGANG TOT BETREKKINGEN IN OVERHEIDSDIENST EN DE AUDITS IN ONZE OVERHEIDSECTOR »

VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN WERKSTELLING EN ARBEID OVER « DE PLAATS DIE AAN VROUWEN WORDT TOEGEKEND IN HET BELEID TEN AANZIEN VAN WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID »

VAN DE HEER STROOBANT TOT DE MINISTER VAN WERKSTELLING EN ARBEID OVER « DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING »

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE VACCINATIE TEGEN MOND- EN KLAUWZEER »

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE DALENDE RENDABILITEIT VAN LANDBOUWBEDRIJVEN »

VAN DE HEER HOUSSA TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE INVOER VAN VEE UIT OOSTEUROPESE LANDEN »

VAN DE HEER HATRY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE MAATREGELEN DIE HIJ VAN PLAN IS TE NEMEN OM DE PARTICULIERE GEBRUIKERS TE BESCHERMEN TEGEN DE OVERDREVEN FINANCIËLE LASTEN DIE IN VERBAND MET DE HEFWERKTUIGEN WORDEN OPGELEGD, INZONDERHEID WAT BETREFT HET ONDERHOUD EN HET HERSTELLEN VAN DE LIFTEN IN WONINGEN VAN PARTICULIEREN, ALSOOK DE TECHNISCHE EISEN WAARAAN ZE VOLGENS DE BESTAANDE WETGEVING MOETEN VOLDOEN»

VAN DE HEER GEERAERTS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE SOCIALE EN ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN DE HERVORMING VAN HET STUDIECENTRUM VOOR KERNENERGIE (SCK)»

VAN DE HEER BARZIN TOT DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER «DE TOEKOMST VAN HET POSTSORTEERCENTRUM VAN NAMEN X IN HET KADER VAN DE NIEUWE POSTSTRUCTUUR»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

DE M. VAN HOOLAND AU MINISTRE DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «LES PRINCIPES GENERAUX DE LA FONCTION PUBLIQUE, L'ACCES AUX EMPLOIS DANS LES SERVICES PUBLICS ET LES AUDITS DANS NOTRE SECTEUR PUBLIC»

DE MME NELIS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LA PLACE RESERVEE A LA FEMME DANS LA POLITIQUE DE L'EMPLOI ET DU CHOMAGE»

DE M. STROOBANT AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «L'ASSURANCE CONTRE LE CHOMAGE»

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «LA VACCINATION EN MATIERE DE FIEVRE APHTEUSE»

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «LA DIMINUTION DE LA RENTABILITE DES EXPLOITATIONS AGRICOLES»

DE M. HOUSSA AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «L'IMPORTATION DE BETAIL EN PROVENANCE DES PAYS D'EUROPE DE L'EST»

DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR «LES MESURES QU'IL COMPTE PRENDRE POUR PROTEGER LES UTILISATEURS PRIVES CONTRE LES EXIGENCES FINANCIERES EXCESSIVES DU SECTEUR DES APPAREILS DE LEVAGE, NOTAMMENT QUANT A L'ENTRETIEN, A LA REPARATION ET A LA MISE EN CONFORMITE DES ASCENSEURS DES IMMEUBLES DES PARTICULIERS, AVEC LA LEGISLATION ACTUELLE»

DE M. GEERAERTS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR «LES CONSEQUENCES SOCIALES ET ECONOMIQUES DE LA REFORME DU CENTRE D'ETUDE DE L'ENERGIE NUCLEAIRE (CEN)»

DE M. BARZIN AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR «L'AVENIR DU CENTRE DE TRI POSTAL DE NAMUR X DANS LE CONTEXTE DE LA NOUVELLE STRUCTURE POSTALE»

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, waaraan verschillende interpellaties zijn toegevoegd.

Nous reprenons l'examen des projets de loi contenant le budget des Voies et Moyens et le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, auquel sont jointes plusieurs interpellations.

Het woord is aan de heer Buchmann.

De heer Buchmann. — Mijnheer de Voorzitter, het grote kenmerk van de bespreking van deze begroting is dat de nieuwe begrotingsprocedure integraal wordt toegepast. Het grootste voordeel hiervan is uiteraard dat men de begroting op tijd kan bespreken. Er werd immers een systeem ontworpen dat het mogelijk maakt nu en in de toekomst begrotingen op een normaal tijdstip te bespreken, namelijk tijdens de maanden oktober en november, zoals nu het geval is.

Toch is er een zeker verlies aan informatie over en belangstelling voor de specifieke begrotingen van de departementen. Ik wil niet nostalgisch doen omdat het vroeger anders was, want het systeem is ongetwijfeld verbeterd. Wanneer echter vroeger de begrotingen van de departementen werden besproken, waren de debatten intensiever dan nu het geval is. Dit is eigen aan het systeem. Ik heb daarbij een paar bedenkingen.

Degenen die reeds lang in de Senaat zitting hebben, herinneren zich wel dat er vroeger meer tijd werd besteed aan de specifieke begrotingen van de departementen dan nu het geval is. Tot zover de formele kant van deze begrotingsbespreking.

Ook betreffende de inhoud ervan maak ik enkele bedenkingen. Het voorgestelde financieringstekort van 5,8 pct. van het BNP is nog bijzonder hoog in vergelijking met de ons omringende landen en met het gemiddelde van de Europese Gemeenschap, dat 2,9 pct. bedraagt. Indien we een rekenoefeningetje maken en ervan uitgaan dat we in de toekomst op dezelfde manier besparen als de jongste twee jaar, blijkt dat we in 1994 een begrotingstekort van 4 pct. van het BNP zullen hebben. Het EG-gemiddelde zal dan 1,3 pct. bedragen. Dit betekent dat het tekort in België driemaal hoger zal liggen dan het Europees gemiddelde.

Het stabiliseren van de schuldaangroei hangt in grote mate af van de gunstige of ongunstige conjunctuur. Het volstaat dat de conjunctuur een terugval kent, opdat de rentesneeuwbal opnieuw aan het rollen gaat. Wij bevinden ons precies op dat gebied in een zeer precarie toestand. De belangrijkste doelstelling inzake openbare financiën is dan ook het terugbrengen van de overheidsschuld in verhouding tot het BNP tot het niveau van het EG-gemiddelde.

Alleen op die wijze kunnen de uitgaven voor de intrestlasten voldoende worden verminderd om ruimte te creëren om een echt beleid te voeren, want tot nu toe is de schuldenlast de hoofdbe-

kommernis. Zoals ik reeds tijdens de commissiebesprekingen zegde geeft deze begroting mij een onwezenlijk gevoel omdat zij is opgesteld met achterhaalde parameters. Tijdens het begrotingsconclaaf was er nog geen sprake van de Golfcrisis. De basis-hypothesen die toen werden gebruikt waren realistisch, maar nu zijn ze dat niet meer.

De economie zal verzwakken, dat proces is nu al aan de gang, de rentetarieven zullen niet dalen en de inflatie zal toenemen, al is de index deze maand lichtjes gedaald. Sinds 1986 daalt de index steeds in de maand november.

Tijdens de commissiebesprekingen zegde de vice-Eerste minister dat de begroting zal moeten worden aangepast. Volgens hem zou er reeds in de maand december een eerste begrotingswijziging worden aangevat. Het is nu bijna december, en wij zijn dus een begroting aan het bespreken die over een paar weken misschien reeds zal worden gewijzigd.

Ik heb eens berekend welke invloed de olieprijs heeft op de betalingsbalans en op de levensduur. Vóór de Golfcrisis kostte de olie 19 dollar per barrel. Wanneer de olie 25 dollar per barrel kost, stijgt de faktuur met 27 à 34 miljard, wanneer de olieprijs 30 dollar per barrel bedraagt, met 40 à 51 miljard en aan een olieprijs van 35 dollar per barrel met 50 à 60 miljard.

Volgens de OESO zal een stijging van de olieprijs met 3 dollar per vat de kosten van levensonderhoud in West-Europa met gemiddeld 2 pct. doen stijgen, maar met ons indexsysteem zou de stijging in België meer dan 3 pct. bedragen.

Tijdens de begrotingsopmaak bedroeg de olieprijs 19 dollar per barrel; een stijging naar 29 dollar veroorzaakte een stijging van de levensduur met 6 pct.

Ik haal deze cijfers aan om erop te wijzen dat men bij het opstellen van de begroting achterhaalde parameters heeft gebruikt. In de huidige situatie zou men totaal andere resultaten bekomen. In de begroting wordt het positief saldo op de betalingsbalans geraamd op 60 miljard. Met de huidige evolutie van de petroleum- en energieprijzen zou de regering echter rekening moeten houden met een deficit van 120 miljard.

In de begroting staat ook bijzonder weinig over besparingen. In de rubriek saneringen wel vooral over bijkomende inkomsten. Zo is er sprake van de bijkomende lotto-inkomsten ten belope van 600 miljoen, van bijkomende inkomsten van de Regie der Luchtwezen ten belope van 400 miljoen, van bijkomende inkomsten van de RTT ten belope van 1,5 miljard en van 2,8 miljard bijkomende inkomsten door de wijziging van het patrimonium-beheer en de verkoop van een deel van de staatspatrimonium.

Ik haal hier even het voorbeeld aan van het departement van Landsverdediging. Tengevolge van de ontspanning tussen Oost en West hebben heel wat landen, onder andere Nederland, hun defensie-inspanningen verminderd. In België bedroeg de begroting voor Landsverdediging 100,3 miljard in 1988, 99 miljard in 1989, 98 miljard in 1990. Voor 1991 stijgen die uitgaven weer tot op het niveau van 1988. Het kan toch niet dat men in deze periode van ontspanning tussen Oost en West geen enkele besparing doet op Landsverdediging.

De begroting is ook enigszins onwezenlijk. Wij zullen de gevolgen moeten afwachten van de resolutie die ter stemming ligt in de Veiligheidsraad. De begrotingscontrole, die normaal in december moet plaatsvinden, zal waarschijnlijk twee of vier weken worden uitgesteld.

Wij hebben er begrip voor dat er wordt gedacht aan een hervorming van de index omdat het gevaar dreigt dat wij bij forse prijsstijgingen van de energieprodukten opnieuw in de spiraal terechtkomen die het begin van de jaren 80 kenmerkte.

Sommigen willen bepaalde produkten uit de index halen. Anderen suggereren een gezondheidsindex. Alcohol en tabak zouden op die manier aan banden kunnen worden gelegd.

De PVV is bereid te onderhandelen over een hervorming van de indexsysteem, maar men mag niet aan indexmanipulatie doen. Men moet komen tot een zeer realistisch en minder gevaarlijk systeem dan hetgeen nu van toepassing is.

Ik ben ervan overtuigd dat men rekening zal moeten houden met de factuur die door het Franstalig onderwijs zal worden aangeboden. Vorige week werd immers een akkoord gesloten waar-

van de kostprijs voor 1991-1992 wordt geraamd op 8 miljard. Als ik het goed heb begrepen, heeft men daarvoor nog geen financieringssysteem uitgewerkt. Er worden wel scenario's vooropgesteld, zoals de volledige ristoring van het kijk- en luistergeld of de herziening van de financieringswet. Ik vraag me af hoe ver de regering zal gaan als haar de rekening wordt aangeboden.

De begroting is nog niet helemaal gezuiverd van kredieten waarvoor de bevoegdheid tot de Gewesten behoort. Ik bedoel daarmee dat er in de begroting nog kredieten zijn ingeschreven die niet meer op hun plaats zijn in de nationale begroting.

Het Fonds voor collectieve uitrustingen en diensten, opgericht bij de Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers, wordt onder meer via de wet op de sociale bepalingen gestijfd door de Staat. Aangezien het gaat om kinderopvang, betreft het een materie die gecommunautariseerd is.

Onze economie is de motor die onze financiële problemen moet helpen oplossen, en dus in staat moet zijn te concurreren met de economie van de andere landen in Europa en in de wereld. Zij is de beste waarborg voor een goed financieel beleid.

Ondanks het goed functioneren van onze economie gedurende de jongste jaren, tonen de Golfcrisis en de stijging van de energieprijzen aan dat zij bijzonder kwetsbaar blijft. Een oorlogsdreiging in het Midden Oosten doet de meeste economische indicatoren onmiddellijk in het rood slaan.

De Belgische economie zal in de eerstvolgende jaren het hoofd moeten bieden aan tal van nieuwe uitdagingen. Zo is er op 1 januari 1993 de Europese eenheidsmarkt die de handelsbelemmeringen zal doen verdwijnen en de concurrentie zal verscherpen.

De landen in Centraal en Oost-Europa, zoals Tsjechoslowakije, Hongarije, Polen en Sovjetunie, trachten zich te ontwikkelen tot een vrije markteconomie. Enerzijds zullen zij voor ons land nieuwe concurrenten worden, omdat hun lonen bijzonder laag liggen, maar anderzijds zullen zij nieuwe afzetmarkten worden.

Dan is er nog de koppeling van de Belgische frank aan de Duitse mark, wat ons noodzaakt een beleid te voeren waarbij onze economie even competitief moet zijn als de Duitse.

Volgens *World Economic Forum* bekleedde België in 1990 slechts de vijftiende plaats op de competitiviteitstabel van de wereld. Dat is een groot verschil met Duitsland, zodat grote moeilijkheden zullen rijzen.

In de nabije toekomst zal er dan ook een bijzondere inspanning moeten worden gedaan om de Belgische economie concurrentieel te houden. Tal van ingrepen zijn noodzakelijk, zoals het invoeren van een flexibele en competitieve loonvorming, het verlagen van de belasting op arbeid, het versoepelen en verbreden van de arbeidsmarkt, het liberaliseren van de prijzen, het aanmoedigen van het sparen, investeren en ondernemen en het moderniseren van onze economische infrastructuur.

Een verlaging van het netto te financieren saldo tot 5,8 pct. is onvoldoende. In de periode dat u minister van Financiën bent, had u de kans dit netto te financieren saldo tot 5 pct. te brengen. Zo hadden wij elk jaar nog 1 pct. kunnen besparen en op drie jaar tijd het niveau van de andere landen van de EG kunnen bereiken. Nu blijven wij in een sukkelstraatje zitten.

Mijnheer de Voorzitter, om al de door mij aangehaalde redenen zal de PVV-fractie de begroting niet goedkeuren. (*Applaus.*)

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE BONDY AAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN OVER «DE VEILING VAN EEN GEDEELTE VAN HET LEGAAT GOLDSCHMIDT IN HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN»

QUESTION ORALE DE M. DE BONDY AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES SUR «LA VENTE AUX ENCHERES D'UNE PARTIE DU LEGS GOLDSCHMIDT AU MUSEE DES BEAUX-ARTS»

De Voorzitter. — Dames en heren, het woord is aan de heer De Bondy voor het stellen van een mondelinge vraag aan de minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare

Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen over « de veiling van een gedeelte van het legaat Goldschmidt in het Museum voor Schone Kunsten ».

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank u dat u mij de gelegenheid geeft deze mondelinge vraag te stellen en ik dank de minister voor zijn bereidwilligheid mij een, naar ik aanneem, passend antwoord te willen geven.

Ik verneem dat in de maand december in het Museum voor Moderne Kunst een gedeelte van het legaat van de familie Goldschmidt, dat aan de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten werd overgemaakt, zal worden geveild door het huis Christie's.

Ter zake wens ik de minister drie vragen te stellen.

Ten eerste, bepaalt het legaat van de familie Goldschmidt dat de Staat een gedeelte van deze prachtige kunstcollectie, die niet door het museum in haar collectie zou worden geïntegreerd, mag verkopen?

Ten tweede, als dat juist is, rijst de vraag waarom de Belgische veilinghuizen voor deze zaak niet werden uitgenodigd. Onze veilinghuizen hebben toch een specifieke ervaring en een cliënteel dat bijzonder vertrouwd is met de Belgische kunst. Hoe is het te verklaren dat een kunstveiling van deze betekenis in het Museum voor Moderne Kunst zelf plaatsheeft?

Ten derde, naar wie gaat het provenu van deze verkoop, gaat het naar de Schatkist of moet de opbrengst de middelen van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten aanvullen?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen. — Mijnheer de Voorzitter, de vraag van senator De Bondt geeft mij de gelegenheid een misverstand uit de wereld te helpen dat door de Belgische veilinghuizen nogal aangedikt werd, zoals blijkt uit de brieven die verschillende parlementsleden in dit verband ontvingen.

Het legaat Goldschmidt is waarschijnlijk één van de merkwaardigste legaten uit de geschiedenis van onze musea en zelfs van de Europese musea. Het betreft een schitterende kunstcollectie die ik u ten zeerste aanbevel en die overigens nog te bekijken is op het Koningsplein in de tentoonstellingsruimten van het Museum voor Moderne Kunst.

Mevrouw weduwe Goldschmidt heeft, in uitvoering van de wilsbeschikking van haar man, deze collectie ter beschikking gesteld van het Museum voor Moderne Kunst, samen met een woonhuis en het meubilair ervan. Een belangrijk schilderij van Wouters werd aan het museum van Elsene geschonken.

Het legaat stipuleert onder meer dat de wetenschappelijke commissie van het museum, enerzijds een selectie zou maken uit de collectie die dan naar het museum zou gaan en, anderzijds dat een deel van de collectie mag worden verkocht, samen met het woonhuis en de inboedel. De hele opbrengst van die verkoop moet naar het Fonds Goldschmidt gaan, zodat op bepaalde tijdstippen, of als de kans zich voordoet, werken van hedendaagse kunstenaars kunnen worden gekocht. Dat is het antwoord op de vragen over de bepalingen van het legaat en op de vraag wat er met het provenu moet gebeuren.

Ten derde, de testamentaire uitvoerder van het legaat is de Bank De Groof, waarin de heer Goldschmidt een zeer belangrijke rol heeft vervuld. Het was bijgevolg deze bank die het veilinghuis mocht kiezen en zij heeft Christie's daarvoor aangewezen. Het is ook de Bank De Groof, waaraan ik graag hulde breng voor de uitvoering van het hele legaat, die de kosten heeft gedragen voor onder meer de catalogus, de publiciteit, de recepties voor de tentoonstelling, de tentoonstelling enzovoort. Zij heeft hierbij ter nagedachtenis van haar gewezen beheerder, een belangrijke rol gespeeld.

Het huis Christie's doet deze verkoop zonder winst oogmerk. De opbrengst gaat, na aftrek van de kosten, integraal naar het Fonds Goldschmidt.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1990-1991
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1990-1991

In verband met de rol van de Belgische veilinghuizen zou de voogdijminister enkel medezeggenschap hebben gehad in het ter beschikking stellen van de zaal van het museum. Dit is niet onbelangrijk en ik geef mij daar rekenschap van. Het is een belangrijk referentiepunt de verkoop te laten plaatshebben in het museum.

Ik had mij daar kunnen tegen verzetten, maar ik heb dat niet gedaan omdat dit volkomen ten goede komt aan het museum en aan de Belgische moderne kunstenaars die dank zij het fonds een mogelijkheid hebben om zich te laten gelden. Ik belet de Belgische veilinghuizen niet, om één keer per jaar of wanneer zij dat wensen, een verkoop te organiseren in het Museum voor Moderne Kunst. Ik wil hen daarvoor de zaal van het museum ter beschikking stellen, op voorwaarde natuurlijk dat de waarde van de stukken wordt vastgesteld door de wetenschappelijke commissie en de opbrengst, na aftrek van de kosten, integraal ten bate komt van het museum. Ik nodig dus de Belgische veilinghuizen uit net hetzelfde te komen doen. Voor dat doel kunnen zij over het Museum voor Moderne Kunst beschikken.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de minister, zullen de werken die worden verworven door het Fonds Goldschmidt, door het legaat zelf toekomen aan het Museum voor Moderne Kunst?

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen. — Ik kan daar niet met absolute zekerheid op antwoorden, maar het fonds opereert binnen het museum en het is de regel dat het fonds met eigen middelen aankopen doet ten bate van het museum. Ik weet niet of er daarop uitzonderingen bestaan.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET
MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES
DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

DE M. VAN HOOLAND AU MINISTRE DE LA FONCTION
PUBLIQUE SUR « LES PRINCIPES GENERAUX DE LA
FONCTION PUBLIQUE, L'ACCES AUX EMPLOIS DANS
LES SERVICES PUBLICS ET LES AUDITS DANS NOTRE
SECTEUR PUBLIC »

DE MME NELIS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRA-
VAIL SUR « LA PLACE RESERVEE A LA FEMME DANS LA
POLITIQUE DE L'EMPLOI ET DU CHOMAGE »

DE M. STROOBANT AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU
TRAVAIL SUR « L'ASSURANCE CONTRE LE CHO-
MAGE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES
EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA VACCI-
NATION EN MATIERE DE FIEVRE APHTEUSE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES
EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA DIMI-
NUTION DE LA RENTABILITE DES EXPLOITATIONS
AGRICOLAS »

DE M. HOUSSA AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «L'IMPORTATION DE BETAIL EN PROVENANCE DES PAYS D'EUROPE DE L'EST»

DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR «LES MESURES QU'IL COMPTE PRENDRE POUR PROTEGER LES UTILISATEURS PRIVES CONTRE LES EXIGENCES FINANCIERES EXCESSIVES DU SECTEUR DES APPAREILS DE LEVAGE, NOTAMMENT QUANT A L'ENTRETIEN, A LA REPARATION ET A LA MISE EN CONFORMITE DES ASCENSEURS DES IMMEUBLES DES PARTICULIERS, AVEC LA LEGISLATION ACTUELLE»

DE M. GEERAERTS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR «LES CONSEQUENCES SOCIALES ET ECONOMIQUES DE LA REFORME DU CENTRE D'ETUDE DE L'ENERGIE NUCLEAIRE (CEN)»

DE M. BARZIN AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR «L'AVENIR DU CENTRE DE TRI POSTAL DE NAMUR X DANS LE CONTEXTE DE LA NOUVELLE STRUCTURE POSTALE»

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

VAN DE HEER VAN HOOLAND TOT DE MINISTER VAN OPENBAAR AMBT OVER «DE ALGEMENE BEGINSELEN VAN HET OPENBAAR AMBT, DE TOEGANG TOT BETREKKINGEN IN OVERHEIDSDIENST EN DE AUDITS IN ONZE OVERHEIDSECTOR»

VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE PLAATS DIE AAN VROUWEN WORDT TOEGEKEND IN HET BELEID TEN AANZIEN VAN WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID»

VAN DE HEER STROOBANT TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE WERKLOOSHEIDSVZERKERING»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE VACCINATIE TEGEN MOND- EN KLAUWZEER»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE DALENDE RENDABILITEIT VAN LANDBOUWBEDRIJVEN»

VAN DE HEER HOUSSA TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE INVOER VAN VEE UIT OOSTEUROPESE LANDEN»

VAN DE HEER HATRY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET

PLAN OVER «DE MAATREGELEN DIE HIJ VAN PLAN IS TE NEMEN OM DE PARTICULIERE GEBRUIKERS TE BESCHERMEN TEGEN DE OVERDREVEN FINANCIËLE LASTEN DIE IN VERBAND MET DE HEFWERKTUIGEN WORDEN OPGELEGD, INZONDERHEID WAT BETREFT HET ONDERHOUD EN HET HERSTELLEN VAN DE LIFTEN IN WONINGEN VAN PARTICULIEREN, ALSOOK DE TECHNISCHE EISEN WAARAAN ZE VOLGENS DE BESTAANDE WETGEVING MOETEN VOLDOEN»

VAN DE HEER GEERAERTS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE SOCIALE EN ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN DE HERVORMING VAN HET STUDIECENTRUM VOOR KERNENERGIE (SCK)»

VAN DE HEER BARZIN TOT DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER «DE TOEKOMST VAN HET POSTSORTOERCENTRUM VAN NAMEN X IN HET KADER VAN DE NIEUWE POSTSTRUCTUUR»

M. le Président. — Nous reprenons l'examen des projets de loi contenant le budget des Voies et Moyens et le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, auquel sont jointes plusieurs interpellations.

Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, waaraan verschillende interpellaties zijn toegevoegd.

La parole est à M. Wintgens.

M. Wintgens. — Monsieur le Président, nous avons aujourd'hui à nous exprimer dans le débat sur le budget des Voies et Moyens 1991.

C'est avec grand plaisir que je constate que, de nouveau cette année, tous les délais prévus par la nouvelle procédure budgétaire ont été respectés. Je ne peux que féliciter le gouvernement, les ministres responsables, les cabinets ministériels et les administrations pour le travail fourni.

Ce retour à l'orthodoxie budgétaire, dans la procédure, se voit en plus accompagné d'une volonté continue de poursuite de l'assainissement des finances publiques de notre pays.

Les années 80 ont, en effet, été caractérisées, sur le plan budgétaire, par une réduction sensible des déficits. L'objectif déjà fixé dans l'accord de gouvernement de 1981, n'a été atteint pour la première fois qu'en 1989: le déficit du pouvoir central, c'est-à-dire Etat, Régions et Communautés confondus, est retombé alors en dessous de 7 p.c. du PNB.

Sur la base des dernières prévisions de caisse, il apparaît qu'il n'est nullement utopique d'espérer que l'objectif 1990 sera réalisé, à savoir un solde net à financer de 6,2 p.c. du PNB pour le pouvoir central, ce qui correspond à 5,3 p.c. du PNB au niveau de l'Etat national seul.

La poursuite de l'assainissement du budget de l'Etat est visible par la continuité dans le respect d'une double norme budgétaire, à savoir, d'une part, une croissance nominale des dépenses de l'Etat limitée à l'évolution des prix et, d'autre part, une limitation du déficit nominal à celui de l'exercice précédent.

C'est ainsi que le budget 1991, soumis prochainement à notre vote, présente, au niveau de l'Etat national, un objectif de 345,8 milliards soit 4,9 p.c. du PNB à comparer avec les 348,4 milliards de francs ou 5,3 p.c. du PNB pour 1990.

L'objectif ainsi poursuivi nous permet l'espoir de ramener le solde net à financer annuel à un niveau comparable à ceux de nos partenaires européens à moyen terme. Encore faut-il que certains paramètres incertains n'évoluent pas trop dans le mauvais sens!

Il faut dire que l'effort de la Belgique a déjà été énorme. L'OCDE l'a elle-même reconnu à plusieurs reprises. La sévérité de la politique de dépenses se remarque surtout par l'analyse de

l'évolution de ce que l'on appelle le solde primaire, c'est-à-dire le solde budgétaire, abstraction faite des charges d'intérêts. Nous pouvons en conclure que, par rapport à la moyenne européenne, la situation budgétaire belge s'est nettement améliorée et que, dès la troisième année de l'assainissement, le solde positif primaire de notre pays est supérieur à la moyenne du solde positif des pays européens.

Nous ne pouvons donc que souligner les efforts déjà fournis par l'ensemble de la population. Mais avec une dette du pouvoir central s'élevant à plus de 7 000 milliards, et donc à peu près à 125 p.c. du PNB ou plus du double de la moyenne européenne, ces efforts d'austérité doivent être poursuivis avec, toujours, autant de détermination obligée.

C'est d'ailleurs avec un grand sérieux que le budget 1991 a été confectionné en juillet dernier. Les hypothèses retenues étaient réalistes et corroborées par différentes analyses d'organismes internationaux : croissance du PNB de 3 p.c., augmentation des prix à la consommation de 2,8 p.c., taux d'intérêt de 9,3 p.c.

Evidemment, tout le monde sait que le climat international actuel est caractérisé par des perturbations majeures et des mutations profondes. Nous sommes tous inquiets face à l'augmentation des prix pétroliers survenue suite à la crise du Golfe et à la récession qui se dessine, depuis quelque temps, aux Etats-Unis.

La Belgique, économie de dimension modeste mais très ouverte est, en effet, fort vulnérable face à ces chocs externes car les risques d'inflation, de hausse des taux d'intérêt et de ralentissement conjoncturel sont certainement à appréhender.

Voilà pourquoi on ne peut que réaffirmer les lignes de force de la politique gouvernementale : stabilité de la monnaie, maintien de la compétitivité et poursuite de l'assainissement budgétaire.

Je voudrais, ici, saluer le réalisme et le haut sens civique des partenaires sociaux qui, dans ce contexte d'incertitude économique, sont parvenus à un accord interprofessionnel pour 1991-1992, privilégiant trois priorités : compétitivité, flexibilité et paix sociale.

Mais ce climat international défavorable interpelle aussi, j'en suis sûr, le gouvernement. Faisant ainsi preuve d'une grande prudence, il anticipera le contrôle budgétaire et procédera déjà, en janvier prochain, aux retouches de ses prévisions tout en maintenant son objectif d'assainissement.

Il est vrai que l'environnement international est perturbé mais personne ne peut en prédire, aujourd'hui, l'évolution. D'ailleurs, actuellement, tant le franc belge que les taux d'intérêts sont assez stables. Malgré une légère hausse, le taux d'inflation connaît également une relative stabilité. Seuls les prix pétroliers subissent une évolution à la hausse particulièrement préoccupante. Cependant, ce sont des prix assez volatils : passés de 17 à 40 dollars, ils sont aujourd'hui aux environs de 26 dollars. De plus, ces hausses sont compensées par la faiblesse actuelle du dollar, ce qui allège d'autant la facture pétrolière.

Il est probable qu'en janvier, on verra plus clair quant à la durabilité de ses évolutions, d'autant plus que l'on sera en possession de chiffres plus précis quant à l'exécution du budget 1990. Je soutiens donc que le gouvernement a raison de ne pas modifier de manière précipitée ses prévisions budgétaires pour 1991 et je me réjouis de le voir faire preuve, ainsi, d'un sang froid évident et fort pertinent.

Pour réaliser l'objectif et ramener le solde net à financer aux environs de 5 p.c. du PNB, des mesures d'économies ont été prises pour un montant de 47,2 milliards de francs et un accroissement de recettes, de l'ordre de 16,4 milliards de francs, a été décidé.

Au nom du groupe PSC, il m'est ainsi agréable de pouvoir souligner que le gouvernement a, une fois de plus, réparti de manière équilibrée les efforts à produire. En effet, 11,2 milliards seront fournis dans les départements ministériels et l'intervention de l'Etat dans le financement de la sécurité sociale sera diminuée de 21 milliards. Enfin, la modernisation de la gestion de la dette, entreprise depuis deux ans par le ministre des Finances, permet de diminuer le budget de la Dette publique de 15 milliards.

Je citerai, à titre d'exemple, quelques mesures, à savoir le recours accru, depuis 1990, aux obligations linéaires dites OLO;

l'instauration, en 1991, d'un marché boursier de contrats à terme, dits « futurs », sur des fonds d'Etat belges et la réforme, en 1991, du marché des certificats de trésorerie.

La liaison du franc belge au Deutsche Mark et la réduction du précompte mobilier sur les intérêts sont d'autres exemples de la politique innovatrice et bien inspirée du ministre des Finances.

Quant à l'accroissement des recettes, il a été obtenu en mettant fin à certains usages abusifs de la législation fiscale ou en limitant certains incitants fiscaux qui ne se voyaient plus justifiés par l'amélioration de la conjoncture. Il n'en reste pas moins qu'il faudra tout de même rester attentif à l'évolution hésitante de cette dernière.

Nous aurons d'ailleurs l'occasion de revenir sur ces mesures lors du vote de la loi-programme en matière sociale et fiscale.

Mais il m'est agréable de pouvoir déjà souligner que l'effort a été réparti avec un souci prioritaire de la justice sociale. Nous n'aurions pu accepter de ne pas faire bénéficier les non-actifs du climat économique favorable. C'est ainsi que les revenus minimaux connaîtront une nouvelle revalorisation de 2 p.c. à partir du 1er janvier, que des augmentations sélectives sont prévues dans le secteur AMI/invalidité.

Je me réjouis donc de pouvoir constater que l'assainissement budgétaire ne s'oppose pas à la poursuite de certaines politiques indispensables dans une société dont l'amélioration, vers laquelle nous voulons tendre avec détermination, reste l'objectif majeur.

Je voudrais, à cette occasion, souligner l'effort particulier consenti pour le budget du département de la Justice qui, depuis des années, a été traité en parent pauvre. Cette année budgétaire, des montants plus importants ont été prévus et le retard demeurera cependant lancinant. Il le demeurera lorsqu'on songe notamment aux programmes en cours en matière de sécurité du citoyen, de résorption de l'arriéré judiciaire et de modernisation du secteur pénitentiaire. Le groupe PSC soutient l'effort du Vice-Premier ministre et ministre de la Justice, M. Wathélet, pour changer le traitement inéquitable dont le budget de la Justice a fait l'objet depuis de nombreuses années.

Quant aux classes moyennes, lesquelles seraient parents pauvres pour ce gouvernement, comme certains se plaisent à l'affirmer et à le répéter à plaisir, je voudrais ici réfuter les assertions péremptoires à ce sujet et présenter le bilan extrêmement positif de l'action du gouvernement en leur faveur, tel qu'il ressort de manière très claire du budget 1991.

Tout d'abord, en ce qui concerne les mesures sociales, il est important de noter qu'il n'y a aucune augmentation des cotisations sociales ni aucune cotisation nouvelle à charge des indépendants, bien que le secteur de la sécurité sociale des indépendants accuse un déficit de 13,2 milliards, alors que le secteur de la sécurité sociale des travailleurs salariés dégage de substantiels bonis.

En ce qui concerne, ensuite, les prestations sociales, plusieurs mesures extrêmement positives ont été obtenues.

La pension minimale des indépendants se verra majorée de plus de 7 p.c. Les indemnités d'invalidité leur accordées seront, elles aussi, augmentées dans la même proportion. L'augmentation moyenne des pensions des indépendants pour 1990-1991 sera donc d'environ 14 p.c. alors que, dans le régime salarié, elle sera à peine de 0 à 5 p.c. selon l'année de prise de cours de la pension. Un important retard est donc sur la voie de la résorption.

De plus, une concertation a été prévue avec les organisations représentatives des Classes moyennes en vue de se diriger vers l'instauration d'un régime de flexibilité de l'âge de la retraite pour les indépendants, comme pour les salariés.

En matière d'allocations familiales, l'allocation de naissance sera augmentée de 2 000 francs à partir de la deuxième naissance et les suppléments d'âge à partir de douze ans seront augmentés. On peut donc dire qu'un pas important est franchi vers l'égalisation des prestations familiales entre salariés et indépendants. A partir du 1er juillet 1991, toutes les prestations familiales seront donc uniformisées à partir du deuxième enfant, ce qui semblait encore impossible il y a quelques années.

Le groupe PSC, dont le principal souci est de concrétiser le principe selon lequel un enfant est égal à un enfant, défend d'ailleurs l'idée de la création d'un régime identique d'allocations familia-

les à partir du premier enfant quels que soient le rang et la profession des parents. Il demande d'ailleurs au gouvernement de poursuivre sa réflexion relative à la problématique des allocations familiales, l'objectif étant de programmer, avec le plus large consensus possible, l'obtention du droit d'allocations directement à l'enfant.

En matière de fiscalité, les indépendants et les petites et moyennes entreprises ont été délibérément épargnés par les nouvelles mesures fiscales qui, je tiens à le rappeler avec complaisance, ne touchent pas les personnes physiques. Ces différentes mesures de lutte contre les usages abusifs de limitation de l'imputation des déductions pour investissements ne s'appliquent, en fait, qu'aux grandes entreprises. Il serait pour le moins étrange que les PME puissent se plaindre d'une politique fiscale qui, au lieu de recourir à une augmentation de leur taxation, vise avant tout à récupérer, auprès des sociétés de taille importante, particulièrement créatives en ingénierie fiscale, le manque à gagner pour le Trésor.

Par ailleurs, la baisse des taux de l'impôt des sociétés prévue pour 1991, y compris les taux réduits en faveur des PME, est intégralement maintenue.

J'ai donc l'honneur de prendre acte de ces mesures favorables et j'encourage le gouvernement à continuer sa politique en ce sens : c'est le bon sens. Je crois savoir qu'il s'est fixé d'autres objectifs et je ne peux que l'encourager dans cette bonne direction. C'est ainsi qu'il faudra résoudre le problème de la transmission des entreprises qui va se poser avec de plus en plus d'acuité pour les chefs d'entreprise qui ont créé leur entreprise dans les années d'après-guerre. C'est ainsi qu'il faudra absolument simplifier les réglementations administratives, problème évoqué depuis des années, mais qui est resté jusqu'ici un vœu pieux sinon un vœu rencontré à rebours. Il est plus que temps de prendre conscience de l'importance de cet enjeu qui libérerait et, ainsi, augmenterait sensiblement la créativité et la disponibilité de nos responsables PME.

Dois-je rappeler que les classes moyennes méritent une politique particulièrement attentive, vu le rôle moteur qu'elles jouent dans notre société? D'une part, ces dernières contribuent à redynamiser le champ économique de notre pays. D'autre part, en donnant une impulsion nouvelle à notre économie, elles produisent des effets sociaux positifs non négligeables. Je pense notamment aux nombreux emplois supplémentaires créés. Je pense aussi à leur faculté incontestée de redéploiement du tissu économique-social de nos régions.

Je voudrais aussi attirer spécialement l'attention du gouvernement, et cela s'inscrit avec force dans la problématique de l'emploi, sur la nécessité d'améliorer de manière générale la formation. Il apparaît que nos entreprises industrielles, petites et grandes, se disent très préoccupées par les difficultés de recrutement, ce qui, vous l'avouerez, est paradoxal dans le contexte du niveau élevé du chômage en notre pays. Il n'y a, semble-t-il, pas d'adaptation entre la formation et les besoins réels des entreprises, pas d'harmonisation suffisante ou suffisamment prompte entre les responsables de la formation et le monde économique. Cela permet de supposer que, dans certaines parties du pays du moins, le chômage se limite au noyau dur des chômeurs structurels, à savoir les chômeurs les moins qualifiés et les chômeurs de longue durée.

Voilà donc un défi de plus à relever par le gouvernement, car une bonne formation qui permet une meilleure insertion dans la vie professionnelle est aussi un bon facteur de compétitivité de nos entreprises, de notre société et donc de notre pays.

Et, vous en conviendrez, une meilleure symbiose entre la vie économique et sociale et l'enseignement pourrait déjà apporter une solution partielle au problème qui a marqué profondément la Communauté française ces derniers mois.

Bien que l'enseignement soit communautarisé en Wallonie-Bruxelles et — puis-je le dire? — communauto-régionalisé en Flandre, les récents engagements solennels des présidents Deprez et Spitaels ne peuvent nous laisser indifférents compte tenu de l'évolution budgétaire nationale.

Nous ne pouvons ignorer le poids énorme de la dette publique dont on parlait tant jadis et qui, pour de nombreux concitoyens,

s'est mutée en zombie ou en satellite naturel ou devenu habituel gravitant autour de notre planète budgétaire et donc devenu hors de portée de leurs préoccupations sinon de leur entendement.

Nous ne pouvons ignorer les incertitudes de la conjoncture mondiale, européenne et nationale. Il s'avère donc que, sauf renversement heureux mais improbable de la conjoncture, le budget national pourra difficilement accroître les moyens indispensables aux besoins réels et parfois dramatiques de tout le secteur non marchand et, plus spécialement, de l'enseignement, dans nos trois Communautés. Il devra, pourtant, en prendre une part sur laquelle il est prématuré de se prononcer. Il ne me semble pas inopportun de rappeler que la fusion a permis et permet à la Flandre de mieux gérer ses problèmes.

Il ne me semble pas non plus inopportun, bien que prématuré, de rappeler que la fusion de la Communauté française de Belgique et de la Région wallonne permettrait d'intégrer toute la problématique des non-marchands dans un budget beaucoup plus important et, parce que beaucoup plus important, d'apporter les réponses indispensables aux priorités les plus criantes, pour lesquelles les présidents du PS et du PSC se sont engagés de manière solennelle. Que ce soit par accord entre Communauté et Région ou par transfert de compétences sans les moyens financiers — par osmose, par capillarité ou par décloisonnement — la situation n'a pu et ne pourra que s'améliorer. Il n'en reste pas moins que la situation budgétaire nationale étant ce qu'elle est, la dette publique étant ce qu'elle est, la conjoncture internationale étant ce qu'elle est, la fusion s'impose comme la solution la meilleure, la plus évidente et la plus rapidement et facilement praticable sur le plan institutionnel.

Mais, revenons au présent. C'est, me semble-t-il, avec bonheur, dans la solidarité, en répartissant équitablement les efforts à fournir que la Belgique aborde l'année 1991. C'est aussi avec prudence et discernement que le gouvernement réexaminera en début 1991 les prévisions budgétaires qui permettront à notre pays de préparer le marché unique européen et de se maintenir dans le peloton de tête des pays européens.

Et c'est dans cet esprit que mon groupe apportera son soutien au budget 1991 qui nous est soumis aujourd'hui par le gouvernement. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, toen de Volksunie tot deze regering toetrad, waren alle partijen het erover eens dat het niet mogelijk is de overheidsfinanciën onder controle te brengen en een degelijk herstelbeleid te voeren zonder een grondige staatshervorming met meer verantwoordelijkheid voor de Gewesten en de Gemeenschappen. De uitvoering van de eerste en de tweede fase van de staatshervorming verliep zoals gepland. De uitbreiding van de bevoegdheden is een succes. Dit blijkt ook duidelijk uit de wens van de partijen aan beide zijden van de taalgrens, zowel van de minderheid als van de meerderheid, om nog meer bevoegdheden — of een deel van bepaalde bevoegdheden — over te hevelen. De PS en de Volksunie spreken zich uit voor de overheveling van het landbouwbeleid, de CVP en de Volksunie-jongeren voor de regionalisering van de ontwikkelings-samenwerking, de Volksunie voor de regionalisering van de sociale zekerheid en zelfs de PVV is sedert haar jongste congres voor de regionalisering van een deel van de sociale zekerheid. Ook bepaalde takken van de grote vakbonden, zoals de LBC en de Textielcentrale van het ABVV spraken zich uit in dezelfde zin. Wij weten dat dit niet in het regeerakkoord staat, maar wij willen hierop toch de aandacht vestigen. In afwachting eisen wij dat de reglementen in beide landstrekken even correct worden toegepast.

De persluis die het vroeger zo frequent hadden over de grote Vlaamse toegevingen bij het opstellen van de financiewet en de «betonnering» ervan, houden zich vandaag stil. Immers, de oplossingen die moesten worden uitgedokterd voor de schuld van de stad Luik en voor het Franstalig onderwijs bewijzen voldoende dat de Volksunie het juist voor had.

Dank zij deze wet en ondanks een volgens ons nog te ruim solidariteitsprincipe, zal Vlaanderen over twintig jaar over 1 000 miljard meer beschikken. De overdracht van de voogdij over de faciliteitengemeenten naar de Vlaamse regering was, volgens

verklaringen te Linkebeek van UCL-professor Delperé, de kwaadste slag die de anderstaligen in het randgebied werd toegebracht. Brussel kan niet meer worden bestuurd zonder of tegen de Vlamingen. Ook grondwetspecialist en RUG-professor Senelle is van oordeel dat de regeling voor Brussel in haar geheel positief uitvalt voor de Vlaamse Gemeenschap. Hij vindt het zelfs bijzonder handig hoe vermeden werd dat het hoofdstedelijk Gewest een volwaardig derde Gewest zou worden. Niet alleen de Leuvense professoren, in hun rapport van de Club van Leuven, maar ook VUB-professor Els Witte menen, tot spijt van wie het benijdt, dat de federalisten, dus zeker de Volksunie, een overwinning hebben behaald.

De drie belangrijkste eisen van de Vlaamse Beweging, namelijk de eenheid van de instellingen, de eenheid van het Vlaamse grondgebied en de eenheid met Brussel, werden volgens hen afdoende ingewilligd. De derde fase, met een rechtstreeks en democratisch verkozen Vlaams parlement, moet nu het sluitstuk worden van deze grote en geslaagde staatshervorming.

Wij zijn blij dat de Eerste minister onmiddellijk gevolg heeft gegeven aan het verzoek van Vice-Eerste minister Hugo Schiltz en opnieuw het initiatief in handen heeft genomen om het regeerakkoord op dit gebied verder uit te voeren. Laat dit een vingervijzing betekenen aan het adres van een bepaald deel van de Vlaamse pers en sommigen uit de strijd- en cultuurverenigingen die niet ophouden onheilsprofeet te spelen en die de voorbije jaren een ongezonde en negatieve ingesteldheid aan de dag hebben gelegd. Wij kunnen ons dan ook maar alleen verheugen over de verklaring in de Kamer op 8 november van oud-minister Luc Dhoore, fractieleider van de CVP, dat heel de CVP-fractie bereid is hieraan actief mee te werken. Het is nu aan de voorzitters van de Vlaamse meerderheidspartijen de violen op elkaar af te stemmen.

De Franstalige meerderheidspartijen moeten beseffen dat zij de grote moeilijkheden die zij vandaag in de onderwijssector kennen, niet kunnen oplossen door onredelijk te zijn en van de Vlaamse Gemeenschap nieuwe toegevingen te eisen. Samen met Luc Dhoore, fractieleider in de Kamer, zijn wij van mening dat het geleverde werk inzake de derde fase van de staatshervorming moet uitmonden in wetsvoorstellen die in de eerste maanden van volgend jaar moeten worden goedgekeurd. De Volksunie heeft tot nu toe deze regering loyaal gesteund, hoe moeilijk dat voor haar soms ook was. Wij hopen nu op dezelfde loyaliteit van onze regeringspartners om het regeringswerk tot een goed einde te brengen.

Wij weten dat het nog vele jaren zal duren alvorens de regionalisering een echte verlichting voor de nationale begroting zal betekenen. Het zou onredelijk zijn in deze overgangsfase reeds teveel positieve effecten te verwachten. Ook in de bedrijfswereld ziet men immers dat herstructurering aanvankelijk geld kan kosten.

Toch hield begrotingsminister Hugo Schiltz zijn belofte om het netto te financieren saldo in 1989 te herleiden tot 7 pct. van het BNP en bovendien het geheel van de uitgavenstijging beneden het geheel van de inflatie, inclusief rentelasten, te houden. Deze regering wist het tekort zelfs terug te brengen tot 6,6 pct. van het BNP. Aldus werd het beruchte sneeuwbal-effect tot staan gebracht. Het is dan ook intellectueel niet eerlijk en het getuigt zelfs van je reinste demagogie om, zoals de heer Verhofstadt, te beweren dat het jaarlijks begrotingstekort in absolute cijfers moet worden bekeken in de plaats van in percenten van het BNP.

Wij merken dat de overheidsuitgaven ongeveer gelijke tred houden met de economische groei, maar ook dat de fiscale ontvangsten van 31 naar 28 pct. van het BNP zijn gedaald door een vermindering van de fiscale druk. Minister Schiltz heeft dus gelijk te verklaren dat de eigenlijke vruchten van de economische hoogconjunctuur niet voor de overheid, maar voor de gezinnen en de bedrijven waren. Wij mogen natuurlijk niet vergeten dat dit laatste ook heeft bijgedragen tot het aanzwengelen van de hoogconjunctuur. Verder aandringen op belastingverlaging, zoals de PVV doet, is gevaarlijk, want het kan alleen de overheidsfinanciën in moeilijkheden brengen, zoals het IMF terecht opmerkt. Ook als regeringspartner zou de PVV in de huidige omstandigheden niet tot een dergelijke maatregel overgaan, zeker niet nu wij met een aantal onbekende factoren worden geconfron-

teerd, zoals de olieprijs, de prijs van de dollar, het rentepeil, om maar te zwijgen van de mogelijke gevolgen van de Duitse eenmaking en de verdere evolutie in Oost-Europa en het Nabije Oosten.

Met 7000 miljard staatsschuld, waar de jongste jaren nog 400 miljard is bijgekomen, kunnen wij de minister van Begroting alleen maar gelijkgeven wanneer hij pleit voor verdere begrotingsorthodoxie. Wij geven hem de goede raad zijn collega's in te tomen die denken dat men nu reeds de teugels kan vieren. De Volksunie gaat akkoord met een menselijk en sociaal beleid. Dit komt tot uiting in een aantal gunstmaatregelen voor gepensioneerden, gezinnen en lagere inkomensgroepen.

Toch is het ogenblik voor een nieuwe sinterklaaspolitiek, zoals de groenen wensen, nog niet aangebroken. Wij kunnen alleen maar akkoord gaan met minister Van den Brande die meent dat dringende maatregelen moeten worden genomen om het oneigenlijk gebruik van de sociale zekerheid te beperken. Wij wijzen minister Busquin er zelfs op dat er nog heel wat miljarden kunnen worden gespaard in de klinische biologie, als hij maar de moed heeft om de medisch niet-verantwoorde Waalse en Brusselse overconsumptie in te dijken, zowel in de ziekenhuizen, als in de ambulante sector, waar het mercantilisme het nog steeds haalt op de wetenschap.

Minister Schiltz willen wij graag de pluim geven die hem toekomt. In zeventig jaar is hij de eerste minister van Begroting die er in slaagt een begroting tijdig in te dienen om aldus het Parlement zijn werk te laten doen. De begrotingscontrole is immers de eerste plicht van het Parlement. Ook op dat gebied hebben wij zijn voorganger geen woord horen zeggen, hoewel een complimentje van iemand van zijn kaliber toch geen moeite mag kosten. Ook de nieuwe manier van werken met onderdelen is een succes gebleken en deze werkwijze kan in de toekomst nog alleen worden geperfectioneerd. Ik ben ervan overtuigd dat alle partijen het er over eens zijn dat het om een grote verbetering en winst gaat, wat het parlementair werk ongetwijfeld ten goede komt.

Inzake de politieke vluchtelingen is een dringend optreden van de regering nodig. De fractieleiders van de meerderheid hebben ter zake reeds hun verantwoordelijkheid op zich genomen door een wetsvoorstel in te dienen om de procedure voor het afhandelen van de dossiers te versnellen. Toch geloof ik niet dat dit voldoende is; ik heb daarop in het verleden reeds meermaals gewezen.

Er moeten dringend enkele spectaculaire acties worden ondernomen, zoals bijvoorbeeld het terugzenden van enkele vliegtuigen met economische vluchtelingen. De media van de landen waaruit de meeste economische vluchtelingen afkomstig zijn moeten de kandidaat-vluchtelingen diets maken dat België niet langer het aards paradijs wil zijn voor mensen die niet om politieke doch wel om economische redenen hun toevlucht zoeken in ons land en hier in ongehoorde getale toestromen.

Wij begrijpen dat de minister van Justitie niet de zondebok wil zijn door dit initiatief te nemen. Het is echter zijn plicht de Europese partners ervan te overtuigen dezelfde maatregelen te nemen. Het vluchtelingenprobleem is immers niet langer een Belgisch, maar is een Europees en zelfs een Westers probleem geworden.

De evolutie in Irak en Rwanda bewijst dat de regering, ondanks de kritiek van de oppositie, die niet gespeend is van demagogie, op de juiste golfengete zat en correcte beslissingen nam.

De Volksunie staat positief ten aanzien van de conferentie van de twaalf nationale Parlementen en het Europees Parlement die deze week te Rome zal plaatshebben. Wij hopen dat daar het licht op groen zal worden gezet voor de Economische en Monetaire Unie, voor de Europese politieke samenwerking en voor de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement.

De Volksunie is tevens van oordeel dat aan de lidstaten het recht moet worden verleend de materies ter kennis te brengen waarvoor de regio's grondwettelijk bevoegd zijn. De regio's moeten de mogelijkheid krijgen een rechtstreekse dialoog aan te gaan met de Europese Commissie en moeten toegang krijgen tot het Hof van Justitie.

De Volksunie zal deze begroting goedkeuren en blijft haar volle steun geven aan de regering voor de verdere, loyale uitvoering van het regeerakkoord. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland. — Mijnheer de Voorzitter, recent hield ik een interpellatie over het ministerie van Financiën. De bedoeling daarvan was te converseren over een aantal fundamentele aspecten van dit ministerie, veel meer dan de staatssecretaris daarover te interpellieren. Een aantal vragen bleven echter onbeantwoord.

Het ministerie van Financiën heeft een budget van 60 miljard en verdient onze volle aandacht.

In mijn interpellatie heb ik erop gewezen dat het ministerie van Financiën een belangrijk ministerie is, met veel prestige. In vergelijking met de andere ministeries is het een voorbeeld van objectiviteit inzake personeelsbeleid en personeelsbeheer.

Niet iedereen in België beseft op welke manier het personeel bij het ministerie van Financiën wordt beoordeeld. Bij de beoordeling van 30 oktober jongstleden krijgt niet iedereen de quotatie « zeer goed ». Ten minste één derde van het uitvoerend personeel krijgt « goed », de rest krijgt « zeer goed » of een andere quotatie hetzij « onvoldoende » of « slecht ».

Het ministerie van Financiën, ons grootste ministerie, wordt echter geconfronteerd met vele uitdagingen. In de eerste plaats zijn er de talrijke externe uitdagingen, zoals het oneigenlijk gebruik van allerlei juridische vormen van beheer met het oog op het ontwijken van belastingen, de fiscale *engineering* en de agressieve werving of het afsnoepen van goede fiscalisten van het ministerie. Er zijn echter ook een aantal interne uitdagingen en die zijn niet van de minste. Ik zet ze niet allemaal op een rijtje, maar noem er toch een paar op, zoals de remuneratieproblemen en de problemen inzake organisatiestructuur en management.

De voorbije twintig jaar werden er herhaaldelijk pogingen ondernomen om de organisatiestructuur functioneler te maken. Zo heeft men getracht de integratie tussen de vier fiscale besturen te versterken. Deze hervormingspogingen, of ze nu geleid werden van uit het departement zelf of door externe *consultants*, zijn tot nu toe steeds mislukt. Steeds rezen er weerstanden, die u wel zullen bekend zijn, mevrouw de staatssecretaris. Over het managementprobleem heb ik vroeger reeds uitgeweid. Het betreft hier geen gering probleem. Het management van het departement moet zonder uitstel worden versterkt.

Mijn vraag is dan ook, mevrouw de staatssecretaris, waar ik in de begroting elementen kan terugvinden die moeten leiden tot een versterking van de organisatiestructuur en van het management, teneinde te komen tot een betere werking van het ministerie van Financiën. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Demeester.

Mevrouw Demeester-De Meyer, staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën. — Mijnheer de Voorzitter, mijn antwoord op de opmerkingen van de heer Van Hooland kan enkel een herhaling zijn van mijn antwoord op zijn interpellatie destijds. Er werd beslist een interne audit te houden. Voor het uitvoeren van deze audit is men een cel aan het oprichten die zal bestaan uit leden van de verschillende fiscale administraties. Het is niet eenvoudig om zo een groep samen te stellen. Men zal toch wel een jaar nodig hebben om de audit uit te voeren. Pas daarna kunnen wij evalueren en nagaan welke wijzigingen er moeten worden aangebracht in het ministerie van Financiën. Op basis van de resultaten van de audit zullen er voorstellen worden geformuleerd ter verbetering van het management.

Op 1 april 1991 zal het tweede gedeelte van de weddeverhoging worden toegekend. Deze verhoging is echter gekoppeld aan een evaluatie van de werking van het departement van Financiën. Dit werd overeengekomen tussen de ministers van Financiën, van Begroting en van Openbaar Ambt. Op het ogenblik ziet het er echter wel naar uit dat de zogenaamde malaise waarvan indertijd sprake was, weggeëbd is en dat er thans opnieuw een goede geest heerst in het departement.

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Schiltz.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, met genoegen zal ik antwoorden op de belangwekkende beschouwingen die ontwikkeld zijn en, in de mate van het mogelijke, op de vragen die werden gesteld. Ik heb gepoogd mijn antwoord te groeperen naar gelang het thema, teneinde het doorzichtiger te maken zodat iedereen zijn onderwerp van belangstelling gemakkelijker kan terugvinden.

Er werden vragen gesteld en beschouwingen gemaakt in verband met de begrotingsprocedure. Ik dank de leden die mijn medewerkers en mijn administratie de eer hebben betuigd die hen toekomt. Zij zijn het vooral die het inspannende werk moeten leveren om de wens van het Parlement te respecteren, niet alleen om tijdig de begrotingen in te dienen maar ook om intussen de hervormingen te verwirklijken die het Parlement heeft goedgekeurd, zoals, dit jaar, de verwerking van de begrotingsfondsen in de lopende begroting.

Het komt mij als lid van de uitvoerende macht niet toe beschouwingen te maken over de efficiëntie van deze nieuwe procedure in het Parlement. Dat is het prerogatief van het Parlement. Ik ben ervan overtuigd dat zal blijken, dat deze hervorming een betere behandeling van het budgettaire gegeven in hoofde van het Parlement mogelijk zal maken.

Ik doe twee vaststellingen. Ten eerste, de ervaring met de nieuwe begrotingsprocedure werpt een schril licht op de toestand van onze administratie. Ook ik wil onderstrepen dat ingevolge de bezuinigingspolitiek, die wij jarenlang hebben moeten voeren, de kwaliteit en de efficiëntie van onze administratie in het gedrang dreigt te komen. Wij kunnen niet langer in voldoende mate « interessante » personeelsleden aanwerven en vooral behouden. Wij hebben ze nochtans nodig om de Staat behoorlijk te laten functioneren.

Ik vrees dat de volgende jaren een vrij dramatische toestand zal ontstaan in het Openbaar Ambt. De administratie van Begroting moet zijn omvangrijke taak met een steeds slinkend aantal medewerkers uitvoeren. Zij kan dit geen jaren volhouden en zal dus niet lang meer in staat zijn de diensten te bewijzen die zij moet bewijzen, niet alleen bij gebrek aan personeel, maar ook en vooral bij gebrek aan gekwalificeerde krachten.

Ten tweede, de ervaring met deze nieuwe begrotingswet wijst erop hoe schadelijk het langer aanhouden van het dubbelmandaat is voor de kwaliteit van de begrotingsbesprekingen.

De periode van september tot december zou door het federale parlement bijna integraal moeten worden besteed aan de zorgvuldige behandeling van alle begrotingen, wat met de vermenging van mandaten thans niet mogelijk is. Dit is een bijkomend argument om spoedig een einde te maken aan deze toestand.

Het tweede aandachtspunt vormen de parameters waarop de begroting stoelt.

De heren Henrion en Deprez, mevrouw Delruelle, en de heren de Wasseige, Hatry en Buchmann, allen hebben erop gewezen dat de parameters die gebruikt worden om de begroting op te stellen, niet meer beantwoorden aan de realiteit. Vermoedelijk zal men volgend jaar af te rekenen hebben met een verzwakte economische conjunctuur.

Ik kan deze analyse beaamen hoewel ik moet waarschuwen voor het erg wisselvallig karakter van een aantal parameters. Niemand kan bijvoorbeeld voorspellen wat op jaarbasis de gemiddelde olieprijs zal zijn in 1991. Hij verandert immers van de ene dag op de andere, hoewel er wellicht zelfs een te groot aanbod van olie is. Dit alles bewijst hoe speculatief de olieprijsen zijn. Het is bijgevolg onmogelijk een parameter te kiezen om de begroting nog vlug aan te passen. Dat verplicht ons een zeer ernstige begrotingscontrole te houden die een maximum effect moet hebben op de uitvoering van de begroting in 1991.

Intussen hebben wij nood aan een administratief en juridisch begrotingsdocument dat door het Parlement bekrachtigd is en waarop de administraties zich kunnen steunen. Alles in de lucht laten hangen in afwachting van een duidelijker inzicht in de economische evolutie zou roekeloos zijn en alle voordelen van de nieuwe begrotingsprocedure tenietdoen.

Wij hebben deze begroting zoals ze nu is, aan het Parlement willen voorleggen als een politiek signaal dat de wil van de rege-

ring bewijst om haar begrotingspolitiek verder te zetten op basis van de gegevens die voorhanden waren bij het opstellen van de begroting. Het bewijst dat het haar ernst is met haar voornemen de begrotingssanering vol te houden, wat de heer Deprez met aandrang heeft gevraagd.

Mijnheer Buchmann, ik heb niet gezegd dat ik in de maand december met de begrotingscontrole zou beginnen. Ik heb gezegd dat ik daarmee op 15 januari wens te starten omdat ik dan beschik over de volledige gegevens van 1990. Bovendien zijn de Duitse verkiezingen dan lang genoeg achter de rug om te weten op welke manier Duitsland de *Wiedervereinigung* zal financieren, wat een belangrijke impact kan hebben op onze rentevoet. Dan zal waarschijnlijk ook duidelijk zijn welke weg de Golfcrisis opgaat, gezien de jongste berichten over de resolutie in de Veiligheidsraad.

Ik zal de regering voorstellen om in de maand december conservatoire maatregelen goed te keuren zodat het uitgaventempo in de maanden januari en februari verplicht wordt vertraagd. Zo zal men bij de begrotingscontrole niet moeten vaststellen dat er al twee à drie maanden uitgaven werden gedaan waarop men geen greep meer heeft. De administraties zullen zo verplicht worden in de maanden januari, februari en maart een streng regime te respecteren, een regime dat strenger is dan dit van de voorlopige kredieten. Zo kunnen op de begroting die wij u vragen goed te keuren voldoende reserves worden overgehouden en kan ervoor worden gezorgd dat de begrotingscontrole een maximaal effect heeft. Ik meen dat dit de beste en de meest ernstige manier van werken is.

De heren Deprez, de Wasseige, Seeuws, Wintgens en Valke-niers hebben onderstreept dat de regering met de vorige begrotingen correct haar verbintenissen ten aanzien van het Parlement heeft nageleefd, en ik dank hen voor de waardering die zij daarvoor hebben uitgesproken.

Tot voor enige tijd trok de oppositie telkens opnieuw de cijfers van de resultaten in twijfel, maar nu blijven dergelijke opmerkingen blijkbaar achterwege.

Met het oog op het debat van vandaag had ik alle voorspellingen van de heer Verhofstadt en anderen gedurende de voorbije twee jaar op een rijtje gezet. Wij zouden volgens hen worden geconfronteerd met een explosie van de thesaurie omdat onze begrotingscijfers onbetrouwbaar zouden zijn, omdat het netto te financieren saldo zowel van 1988 als van 1989 fictief zou zijn en omdat er in de begroting enorme occulte verschuivingen zouden zijn geweest. Ik stel vast dat er van al deze voorspellingen niets is uitgekomen, dat de ontwikkeling van de thesaurie integendeel bewijst dat de begroting correct is en correct wordt uitgevoerd en dat de regering bijgevolg haar belofte tot dusver is nagekomen.

Mme Delruelle et M. Buchmann ont évoqué la thèse de l'opposition selon laquelle le gouvernement n'a pas suffisamment profité des résultats positifs enregistrés en période de haute conjoncture. Je voudrais démontrer, une fois de plus, que ces profits — malheureusement pour le ministre du Budget — n'ont pas eu d'incidence sur les comptes de l'Etat. Au contraire, grâce aux mesures fiscales des dernières années et à la « sociologie fiscale » développée par la population et les entreprises, ce sont surtout ces sujets économiques qui ont su tirer les bénéfices des résultats de la haute conjoncture. Bien sûr, ce phénomène a eu pour conséquence le maintien d'un taux élevé de consommation et a favorisé la prospérité des entreprises.

J'ai comparé la croissance de l'économie entre 1987 et 1990 à la croissance des recettes totales — fiscales et non fiscales — de l'Etat. Le résultat au niveau des recettes était de loin inférieur à celui de l'économie.

Les recettes de l'Etat par rapport au produit national brut n'ont cessé de diminuer durant cette période.

Les fruits de la haute conjoncture qui se chiffrent à environ 200 milliards, ont ainsi bénéficié aux entreprises et particuliers et non à l'Etat.

Evidemment, cette haute conjoncture a permis à l'Etat de ne pas se trouver dans des difficultés plus grandes encore et d'atteindre l'objectif qu'il s'était assigné. Si la fiscalité était restée inchangée, nous aurions obtenu aujourd'hui un résultat budgétaire pratiquement égal à celui de la moyenne européenne. On ne peut reprocher

au gouvernement de n'avoir pas fait de plus grands efforts, car la pression fiscale a été considérablement diminuée, renforçant ainsi de façon évidente le pouvoir d'achat des ménages et la structure financière des entreprises.

L'analyse de l'opposition est techniquement correcte mais politiquement fautive. L'opposition préconise la diminution de la pression fiscale, ce qui a été fait, mais ce n'est pas l'Etat qui en a recolté les fruits.

Verscheidene sprekers, waaronder de heren Deprez, Valke-niers en Wintgens, hebben aangedrongen op een voortzetting van het begrotingsbeleid. Het spreekt vanzelf dat de regering dat ook wil. Daarom vragen wij overigens de goedkeuring van deze begroting. De regering beseft dat de komende begrotingscontrole geen aangename operatie zal zijn. Indien de vooruitzichten zich doorzetten en wij moeten afrekenen met een groei die kleiner is dan geraamd, zullen de overheidsontvangsten vanzelfsprekend lager uitvallen. Het tekort zullen wij dan met besparingsmaatregelen moeten opvangen.

Ik stel echter vast dat de oppositie twee tegengestelde formules verdedigt om het tekort op te vangen. Mevrouw Dardenne, hier helaas niet meer aanwezig, zegt dat de begrotingsinspanning trager moet verlopen omdat eerst nog vele sociale en andere eerbiedwaardige noden moeten worden gelenigd. Het koekoekseffect waardoor de beschikbare ruimte na betaling van de interestlasten steeds verkleint, leidt volgens haar tot een inhumane austeriteitsbeleid. De heer Buchmann van zijn kant eist een veel drastischer en sneller optreden!

Ik geef wel toe dat het van de regering grote vastberadenheid vergt om de begrotingsinspanning vol te houden. Hoewel ik geen overdreven etatistische instelling heb, noch door mijn afkomst, noch door mijn overtuiging, noch door mijn politieke oriëntering, huiver ik toch een beetje als ik onder mijn ogen de ontbinding van de Staat zich zie voltrekken...

L'appareil de l'Etat se dégrade faute de moyens budgétaires. M. Wintgens se plaint — à juste titre — des difficultés rencontrées dans le secteur judiciaire.

En dépit des efforts fournis dans la mesure de nos modestes moyens, le citoyen n'a toujours pas la possibilité d'obtenir ce qu'il appelle « son droit » dans un délai raisonnable. Nous manquons de moyens budgétaires pour faire fonctionner convenablement l'appareil judiciaire et assurer la sécurité du citoyen.

Je vous ai fait part de mon expérience dans ma propre administration où le directeur général et ses adjoints travaillent non seulement toute la semaine mais encore le week-end. Ils emportent à la maison des tas de dossiers pour tenir le pari de déposer à temps tous les budgets au Parlement. Or, il faut savoir que le directeur général gagne moins qu'un chef de bureau dans une entreprise privée moyenne. La situation est donc intenable.

Dans les administrations qui constituent véritablement l'épine dorsale de l'Etat, je vois apparaître lentement mais sûrement des trous, des vacances impossibles à combler par manque de personnel expérimenté et qualifié acceptant de travailler dans de telles conditions.

L'austérité budgétaire a aussi atteint un tel degré qu'il devient dangereux pour le fonctionnement de l'Etat lui-même. Tôt ou tard il faudra en tirer les conclusions.

Comment le gouvernement compte-t-il poursuivre sa politique budgétaire ?

Ook de heer Duprez heeft hierover een vraag gesteld en hij heeft in dit verband gesproken over de analyse van de Hoge Raad voor Financiën. Zoals hij weet bestaat er een politiek akkoord over de te volgen begrotingspolitiek en over het respecteren van de dubbele norm. Dat akkoord is gebaseerd op een schema uitgewerkt door de Nationale Bank. Ik heb mij als begrotingsminister — samen met de hele regering — geëngageerd om ook bij de volgende begrotingscontrole, ook in moeilijker omstandigheden, deze dubbele norm te handhaven.

De Hoge Raad voor Financiën heeft daar een bijkomend element aan toegevoegd, dat niet in het politiek akkoord staat en dat is opge maakt tijdens de regeringsvorming.

Bovendien hanteert de Hoge Raad voor Financiën in zijn analyse langs de inkomstenzijde een element dat niet onder ogen was genomen bij het opstellen van de dubbele norm, die wij wel handhaven.

Er werden nog een reeks punctuele problemen aangesneden en beschouwingen gemaakt over, onder meer, de accenten in deze begroting.

De heren Seeuws, de Wasseige en Wintgens hebben terecht de aandacht gevestigd op de sociale correcties en op het feit dat in Wetenschapsbeleid en Ontwikkelingssamenwerking inspanningen werden geleverd in reële termen.

Men heeft vragen gesteld over de herstructurering van het ABOS. De minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft vorige vrijdag in de Ministerraad zijn rapport ingediend en voorstellen geformuleerd. Een regeringswerkgroep buigt zich thans over deze voorstellen, en reeds vóór het einde van het jaar moet een eerste tussenrapport worden voorgelegd.

Aan de heer Deprez heb ik reeds mijn opvatting over de noden van het openbaar ambt te kennen gegeven.

Aan de heer Van Hooland, die het had over de noodzaak van een audit in onze overheidssector, moet ik eerlijk toegeven dat de regering wel het verwijt kan worden toegestuurd dat ze nog niet ver genoeg is gevorderd met de doorlichting van het openbaar ambt na de staatshervorming.

La réforme de l'État a bouleversé l'administration. Il est grand temps pour l'État fédéral de dresser un inventaire afin que d'éventuelles redistributions puissent avoir lieu.

Er moet worden nagegaan hoe de mobiliteit kan worden georganiseerd. Hiermee zijn we nog niet ver gevorderd, maar dat is een beetje het gevolg van de stroefheid die onze administraties kenmerkt. Voor de minste herschikking moeten er ingewikkelde procedures worden gevolgd. Er moeten allerlei consultaties gebeuren met het personeel zelf en met de representatieve verenigingen van het personeel. Er moeten allerlei comités worden ingeschakeld. De loodzware organisatiestructuur van het openbaar ambt bemoeilijkt het uitvoeren van dit engagement, dat ook is ingeschreven in de regeringsverklaring.

En ce qui concerne l'accord social, j'avais apporté, à l'intention de M. Hatry, apparemment absent pour l'instant, la communication du gouvernement aux partenaires sociaux lors des négociations récentes. Je lui transmettrai le texte, d'ailleurs paru dans les journaux, si je ne m'abuse.

MM. Deprez, Buchmann et Wintgens ont évoqué le problème de l'enseignement francophone.

Je voudrais dire à M. Wintgens que la discussion sur l'opportunité d'une fusion n'est pas du ressort des ministres, ni même du Parlement. Il appartient aux francophones de débattre de cette question entre eux, au sein de leurs Conseils.

De regering zelf heeft een duidelijke beslissing genomen. In de begroting 1991 wordt niet geraakt aan de *ristorno's* van het kijken luistergeld die zijn vastgelegd. Voor de begroting 1992 is deze aanleggenheid nog niet aan de orde. Daarover zal worden gedebatteerd bij het opstellen van de begroting zelf. Dit is zo door de voltallige regering beslist en medegedeeld *à qui de droit*.

Wat betreft de begroting van Landsverdediging en het vredesdividend waarover de heren Seeuws en Buchmann hebben gesproken, wil ik het volgende zeggen. Ik behoor tot degenen die menen dat er op de militaire uitgaven inderdaad serieus moet worden bespaard. Het is dan ook mijn wens dat dit inzicht met voldoende krachtdadigheid door iedereen zal ondersteund worden op het ogenblik dat daarover ernstig gediscussieerd wordt. Maar ook hier ligt er een afstand tussen de wens en de werkelijkheid. Een groot deel van de militaire uitgaven zit in de personeelssector. Men kan hierin niet van de ene dag op de andere met de botte bijl tewerk gaan. In feite hebben wij alleen een marge in de materiaal-uitgaven, investeringsuitgaven en dergelijke. De pacificatie brengt nu mee dat men overweegt onze eenheden uit Duitsland terug te trekken. Maar deze operatie kost, zeker in een eerste fase, meer dan ze opbrengt. Want nu wordt een deel van de kosten eigenlijk afgeschoven, is de infrastructuur daar al lang afgeschreven en moeten wij wel nieuwe infrastructuur creëren voor na hun terugkomst.

En tenslotte, mijnheer Seeuws, weet u ook dat het uitrustingsplan, niet louter militair bekeken wordt, helaas, en dat hieraan ook allerlei andere aspecten verbonden zijn. Het vergt dus enige diplomatie en geduld, om daar verwachtingen terug te schroeven die gewekt zijn door het middellange termijnplan. De minister van Landsverdediging heeft zich ertoe verbonden aan de regering een nieuwe versie van het middellange termijnplan voor te leggen waarin deze wil tot het terugschroeven van de militaire uitgaven tot uiting moet komen.

De heren Wintgens en Deprez hebben gesproken over de maatregelen inzake de reconversie maatschappijen. Het afschaffen daarvan roept heel wat weerstanden en bedenkingen op. Ik wil er nochtans op wijzen dat het systeem van de reconversie maatschappijen is uitgedacht in een periode van zware depressie en dat op dit ogenblik de investeringsvoet in het bedrijfsleven nog altijd zeer hoog is. Het IMF heeft mij, op het ogenblik dat de begroting werd opgesteld, gewaarschuwd voor oververhitting; het heeft mij gevraagd de *incentives* af te schaffen omdat ze thans contraproductief zouden zijn. Wij hebben dat dan ook consequent gedaan. Het moet mij overigens wel van het hart dat van deze formule hoe langer hoe meer misbruik werd gemaakt. Op de duur zette elke zelfstandige zijn zaak om in een vennootschap en noemde ze een « reconversievennootschap ». Daar zijn voorbeelden van.

De heer Deprez. — In Limburg en de Westhoek.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Ook daar is men slim, mijnheer Deprez, en er zijn bovendien voldoende fiscale *consultants* die het iedereen vlug willen aanleren. In hun massale reclame komt zelfs wat incivisme voor. Bijvoorbeeld leest men: « Uw computerprogramma zal altijd sneller zijn dan uw belastingcontroleur. » Wij werden op dat vlak alleszins geconfronteerd met een aantal oneigenlijke gebruiken die aan de Staat miljarden kosten.

Ten tweede gaat het eigenlijk om een maatregel van regionaal economisch beleid. Indien zij niet gelden voor het hele land, hebben deze *incentives* een regionale dimensie. Welnu, de staatsvorming heeft de bevoegdheid voor het economisch beleid ondubbelzinnig bij de Gewesten gelegd en dus moet een dergelijk territoriaal gedifferentieerd beleid voor de politieke en budgettaire verantwoordelijkheid van de Gewesten in aanmerking komen en niet meer voor de federale regering.

De heer Buchmann heeft opgemerkt dat wij op andere vlakken niet zo « kittelorig » zijn in verband met het respect voor de bevoegdheden. Hij heeft onder meer gewezen op het Fonds voor collectieve uitrustingen, waarover in de Vlaamse Raad reeds het één en ander te doen was. Verscheidene leden van de regering hadden inderdaad de indruk dat wij hier dreigden op het bevoegdheidsdomein van de Gemeenschappen te komen. Daarom hebben wij het advies van de Raad van State gevraagd. Tot verbazing van sommigen, en tot genoegen van anderen, heeft de Raad van State geen eventuele bevoegdheidsoverschrijding geconstateerd. Daaruit moesten wij besluiten dat de federale regering inderdaad bevoegd kan worden geacht. Ik neem wel aan dat dit een punt van discussie kan blijven, maar ik verklaar u hoe het komt dat de federale regering dit ontwerp zo heeft ingediend.

De heer Valkeniers heeft een opmerking gemaakt over het vluchtelingenprobleem. Dit is inderdaad een delicaat en moeilijk dossier.

Je dois insister auprès du Parlement afin qu'il traite rapidement la proposition déposée. Le dossier des réfugiés politiques est, en effet, très difficile tant du point de vue humain que sur les plans administratif, organique et budgétaire. Ce dossier risque d'entraîner des dépenses supplémentaires se chiffrant à plusieurs milliards.

Par conséquent, je considère que le Parlement et le gouvernement doivent se pencher sur ce problème et prendre rapidement les mesures qui éviteront à notre pays de devenir une terre d'élection pour les réfugiés. Comme tout le monde le sait, un tiers au moins de la population mondiale est composé de réfugiés en puissance.

Eén derde van de wereldbevolking — of zelfs meer — zou heel graag naar België komen, omdat het hier zoveel beter is. Deze toestand is vanzelfsprekend voor ons onhoudbaar.

Ik kom tot mijn conclusie. Verscheidene sprekers hebben er de nadruk op gelegd dat men van deze regering niet kan zeggen dat zij haar programma niet uitvoert en ik ben hen daar dankbaar voor. Ik daag eenieder uit de regeringsverklaring te nemen, te vergelijken en vast te stellen dat de regering systematisch op alle vlakken haar regeerprogramma uitvoert. Ik geef toe dat wij op sommige punten moeilijkheden ondervinden. De problemen in verband met het openbaar ambt kunnen wij bijvoorbeeld niet zo gemakkelijk oplossen. Op het ogenblik is echter toch twee derde van het regeerakkoord uitgevoerd of in uitvoering. Omdat de Raad van State overbelast is, wordt het Parlement nu geconfronteerd met een vloed van belangrijke ontwerpen, aangezien de regering slechts het jongste half jaar over de adviezen kon beschikken en de aanpassingen heeft kunnen uitvoeren. Dit geldt zowel voor ontwerpen in verband met de staatshervorming, als voor de begrotingspolitiek.

Mijnheer Deprez, het herstelbeleid is inderdaad één van de essentiële pijlers van het regeerakkoord, maar ook de heer Valkeniers heeft gelijk wanneer hij er de aandacht op vestigt dat, politiek gesproken, de staatshervorming door een aantal regeringspartners als tweede, evenwaardige en onafscheidelijke pijlers wordt beschouwd. Ook op dat vlak hebben wij reeds twee derde van het werk geleverd. Het laatste derde moet nog worden gerealiseerd en ik dank de senatoren die hebben bevestigd dat zij bereid zijn om ook op dit gebied het regeerakkoord correct uit te voeren.

Deze trouw aan het regeerakkoord zal ook hard nodig zijn om volgend jaar de begroting binnen de perken te houden. Het zal geen gemakkelijke opgave zijn, maar dank zij de steun die mij hier werd toegezegd, ben ik ervan overtuigd dat, in het belang van het land en van de bevolking, vooral van de zwakke bevolkingsgroepen, het derde gedeelte van het regeerakkoord naar behoren zal worden uitgevoerd. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Ik stel voor de sprekerslijst te sluiten.

Je propose de clore la liste des orateurs.

Is de Senaat het hiermee eens?

Le Sénat est-il d'accord? (*Assentiment.*)

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Diensten van de Eerste minister.

Nous passons à la discussion générale de la section Services du Premier ministre.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdeling Diensten van de Eerste minister gesloten.

Personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Services du Premier ministre.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Justitie.

Nous passons à la discussion générale de la section Justice.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Pataer, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, gelet op het tijdgebrek is de bekoring groot te verwijzen naar mijn verslag. Ik zal dat gedeeltelijk doen. Daarmee anticipeer ik, want de meeste collega's zullen zeggen dat het een goed verslag is. Wat kan ik daaraan nog toevoegen?

Vooraf over twee punten werd tijdens de bespreking in de commissie een interessant debat gevoerd. Er was van bij het begin een grote eensgezindheid over de opmerking dat er iets schort aan de manier waarop de Raad van State zijn adviezen tot stand laat komen. Er werd vooral de nadruk gelegd op de lange tijd die daarvoor nodig is. In de commissie werd gezocht naar een verklaring voor dit fenomeen, de meningen liepen enigszins uiteen, maar men was het er roerend over eens dat het een hypotheek legt op onze werkzaamheden.

Er werd aandacht gevraagd voor een meer efficiënte organisatie van het gerechtelijk apparaat, met daaraan gekoppeld de

noodzaak van een managementvisie in hoofde van de magistratuur. De magistratuur moet de middelen krijgen om recht te spreken en de magistraten moeten de bezoldiging krijgen waarop zij recht hebben. Diverse commissieleden kwamen daarop herhaaldelijk terug.

Een derde punt waarover verschillende uiteenzettingen werden gehouden, betreft de problematiek van de advocaten-stagiairs. Dit is een oud probleem. In zijn repliek beklemtoonde de minister dat hij daarvoor niet alleen aandacht heeft, maar dat hij de jongste jaren ook een budgettaire inspanning heeft gedaan om het statuut van de stagiairs te verbeteren. In dat verband zei een commissielid dat sommige advocaten-stagiairs de verdediging op zich namen van behoeftigen, terwijl zij zelf soms meer behoeftig waren dan hun cliënten.

Het probleem werd niet enkel gesteld en de minister heeft niet alleen gepoogd er een antwoord op te geven. De commissie heeft zelf ook onmiddellijk de hand aan de ploeg geslagen. Bijna aansluitend bij de bespreking van de begroting heeft zij een afvaardiging ontvangen van een vereniging van advocaten-stagiairs. Er werd naar de klachten geluisterd en er werd in de commissie een werkgroep opgericht om op korte termijn constructieve voorstellen voor de oplossing van dit probleem te vinden. Vandaag is die werkgroep voor de eerste keer bijeengekomen, maar het zou voorbarig zijn op de resultaten vooruit te lopen.

Als allerlaatste punt bij de bespreking van de begroting kwam het in de commissie tot een vrij intensieve gedachtenwisseling over een zeer actuele aangelegenheid, namelijk het perscommuniqué dat door een parket van de hoofdstad werd verspreid en waarin in zeer voorwaardelijke zin sprake was van een eventueel onderzoek naar eventuele fiscale misdrijven gepleegd door parlementsleden en ministers. De commissie, hierin bijgevallen door de minister, was het er roerend over eens dat zulke praktijk op zijn minst voor kritiek vatbaar is. Wij hebben hier natuurlijk te maken met de zeer gevoelige materie van de persvrijheid, maar toch is het zo dat bij de verbreiding van een gerucht dat nadien wordt tegengesproken, het tegenspreken meestal minder publiciteit haalt dan het gerucht zelf. Deze ontwikkeling moet dus zeer aandachtig worden gevolgd.

De minister heeft gezegd te zullen nagaan in welke mate persconferenties van de parketten aan een zekere reglementering en controle moeten worden onderworpen. Wij zouden dan ook graag van de minister vernemen in hoeverre zijn gedachten hierover reeds enige vorm hebben gekregen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, de uiteenzetting van de minister en van de sprekers in de commissie over de afdeling Justitie heeft betrekking gehad op zowat alle belangrijke geleidingen van het regeringsbeleid. Ik zal maar op twee aspecten ingaan.

Het eerste punt is dat van de toegang tot en de promotie in de magistratuur. Depolitisering van de magistratuur wordt vaak in een adem genoemd met de depolitisering van het openbaar ambt. Sinds ik hier in het Parlement ben, wordt daarover al gesproken. Niet alle problemen zijn echter even belangrijk. Zo denk ik dat wij kunnen bogen op een onafhankelijke magistratuur en dat is zeer belangrijk. In vergelijking met andere, ook Westerse landen, scoren wij op dit punt zeer goed.

Er bestaat een mogelijkheid om personen uit de verschillende geleidingen van de maatschappij in de magistratuur op te nemen. Op zichzelf vind ik dat niet zo'n euvel.

Wij moeten niet met treurnis terugdenken aan het verleden toen er vaak sprake was van klassemagistratuur, precies omdat de leden van de magistratuur allen tot een bevoorrechte klasse van de bevolking behoorden.

Er zijn dus positieve elementen, maar wij mogen toch niet blind zijn voor de negatieve aspecten. Het is niet mijn bedoeling de meerderheid hierover aan te vallen. Depolitiseren is moeilijk als

men er als eerste wil mee beginnen. Daarmee bedoel ik : beginnen in de feiten, niet in de woorden. Mijnheer de minister, ik geef grif toe dat u vaak ten strijde is getrokken tegen de politisering en u verdragende projecten heeft vooropgesteld.

Ik zweer echter altijd bij kleine realisaties. Daarom vind ik het bijzonder jammer dat de minister, die de regering vertegenwoordigde in de commissie voor de Herziening van de Grondwet, heeft verklaard dat de regering niet bereid is in te gaan op mijn voorstel tot wijziging van artikel 99 van de Grondwet.

Ik deed dit voorstel om, meer dan vandaag het geval is, rekening te houden met de anciënniteit. In de arbeidshoven zou men bijvoorbeeld dezelfde regel kunnen toepassen als in andere hoven. Kamervoorzitters en eerste voorzitters worden door hun gelijken aangevuld waarbij de regel is dat degene die meer anciënniteit heeft, de promotie krijgt. Men mag echter niet veralgemenen. Anciënniteit alleen kan niet tot promotie leiden. Met die regel kunnen alleszins een aantal benoemingen in de magistratuur uit de politieke sfeer worden gehaald. Het is dan niet meer nodig dat een vertegenwoordiger van een politieke fractie een kandidaat steunt.

Deze maatregel is maar een kleine correctie in verband met de invloed van de politiek, maar hij is een stap in de goede richting. Vermits hierdoor de promotie uit de politieke sfeer kan worden gehaald, is het de moeite waard dit te overwegen, zeker omdat men die regel zo eenvoudig kan toepassen.

Er is bovendien weinig negatieve reactie van de magistratuur. Sommige magistraten pleiten zelfs voor het invoeren van deze werkwijze.

Er zijn al vele initiatieven genomen op wetgevend vlak die alle moeilijk te realiseren zijn. Men mag een promotie in de magistratuur niet automatisch beschouwen als een politieke bevordering. Rekening houden met de politieke overtuiging van de betrokkene is op zichzelf geen euvel, als men maar kiest voor degene die professioneel de beste is en men verschillende strekkingen respecteert.

Ook voor andere benoemingen door de minister van Justitie in beroepen die aanleunen bij de magistratuur, zoals het notariaat, moet worden getracht prioriteiten te laten gelden.

Wijlen minister Vanderpoorten heeft indertijd gepoogd objectieve criteria vast te leggen voor het overlaten van een studie van een notaris. Er zijn tradities die ook in die gevallen worden gerespecteerd. Zo krijgt de zoon of de dochter van de notaris voorrang als de studie wordt overgelaten en ook bij overlijden. Er moet in de toekomst echter meer rekening worden gehouden met het werk dat een kandidaat-notaris reeds in een studie heeft verricht en met het aantal keren dat hij heeft gepostuleerd.

Kleine, reële stappen doen, is beter dan projecten van grote omvang, die altijd veel tijd vergen, te willen realiseren. De korte tijd van een legislatuur maakt het meestal niet mogelijk prestigieuze projecten uit te werken, zodat de problemen blijven bestaan.

Het tweede punt waarover ik wil spreken is van een heel andere aard.

Een van de grote verwezenlijkingen van het departement van Justitie is de wetgeving op de jeugdbescherming en de toepassing ervan. De wet van 1965 is een monument. Ingevolge de evolutie van de maatschappij zijn er een aantal schoonheidsfouten en tekortkomingen ontstaan. De jeugdbescherming is echter ziek ingevolge de staatshervorming. Ik wil hier geen polemiek over die staatshervorming voeren.

Wij moeten lucide genoeg zijn om te beseffen dat het uiteenvallen van de jeugdbescherming door de wetten van 8 augustus 1980 en 8 augustus 1988, de zaken niet alleen geweldig heeft bemoeilijkt, maar ook een stap achteruit was inzake de jeugdbescherming. Omdat ik nu eenmaal tot de Vlaamse Gemeenschap behoor geef ik het voorbeeld van een toestand die zich daar voordoet.

Volgens een decreet van de Vlaamse Gemeenschap is de infrastructuur die advies moet geven inzake sociale bijstand gescheiden van de infrastructuur van de jeugdrechtsbanken. Zo een scheiding geeft niet alleen organisatorische problemen, maar belet ook een goed functioneren. Inderdaad, de jeugdrechters kunnen niet meer rekenen op de adviserende ambtenaren van de Vlaamse Ge-

meenschap en bovendien waakt de Vlaamse Executieve voor de onafhankelijkheid van de jeugdrechters. Het was nochtans precies de samenwerking tussen de instanties belast met sociale bijstand en de jeugdrechters die in het verleden vaak schot in zaak bracht.

Het is bovendien niet alleen een kwestie van infrastructuur. In sommige gevallen loopt het ook uit de hand omdat de rechter die een straf uitspreekt niet bepaalt waar de minderjarige het best wordt geplaatst. Recente moeilijkheden in vroegere rijksopvoedingsgestichten, vooral dan in Mol, hebben dit overigens aangetoond. Ook in burgerrechtelijke zaken is het niet langer de jeugdrechter die de maatregelen treft ten aanzien van de minderjarige die moet worden geholpen of van de meerderjarige die in zijn taak is tekort geschoten.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik heb de indruk dat hier een taak is weggelegd voor de nationale wetgever en de nationale regering, meer bepaald voor uw departement. De brug die werd opgeblazen, moet worden heropgebouwd, zij het dan stapsgewijs. In het belang van de jeugdbescherming moet in de toekomst weer eendrachtig worden opgetreden in plaats van een weg te volgen die slingert tussen de verschillende geledingen van de Gemeenschappen en de nationale Staat. Het departement van Justitie heeft op dit terrein een taak te volbrengen, want wij kunnen het niet langer aanzien dat de jeugdbescherming niet alleen gecompliceerder is geworden, maar ook negatief is uitgevallen voor de betrokkenen.

Hetzelfde kan worden gezegd van de kindermishandeling, hoewel dit niet uitsluitend te maken heeft met de wet op de jeugdbescherming. Ik bedoel niet alleen lichamelijk geweld, maar ook en vooral seksuele mishandeling, die kan uitgroeien tot een voortdurend misdrijf. In de jaren zeventig werden een aantal initiatieven genomen om te voorkomen dat door het beroepsgeheim de rechter niet over alle gegevens zou kunnen beschikken. De « vertrouwensarts » werd in het leven geroepen en er werden voorstellen gedaan om het beroepsgeheim te doorbreken.

Na 1980 viel echter alles stil en werden geen initiatieven meer genomen. In de Vlaamse Gemeenschap werd de problematiek van de kindermishandeling niet eens toevertrouwd aan de minister die bevoegd is voor de jeugdbescherming, maar aan de minister die instaat voor de sociale bijstand. Bij Kind en Gezin werd een afdeling « Kind in nood » gecreëerd.

Vroeger werd vaak de kritiek geuit dat er inzake kindermishandeling uitsluitend repressief werd opgetreden tegenover de schuldige, maar dat de probleemgezinnen en vooral de minderjarige die het slachtoffer was, geen aangepaste hulp werd geboden. Deze sociale hulp wordt nu wel verstrekt, maar de rechterlijke overheid wordt niet in kennis gesteld van het voortdurend misdrijf. Het louter repressief optreden had misschien niet altijd de gewenste resultaten. Wij hebben in onze wetgevende initiatieven geprobeerd hulp en bestraffing te combineren op een voor de minderjarige gunstige manier.

Er bestaat thans een groot ongenoegen bij die magistraten die het goed menen met de hulp aan de jeugd, maar tegelijkertijd wensen dat een misdrijf niet zonder meer wordt gedoogd indien de hulp niet baat. Ook hier moet een brug worden gebouwd en ik zou het bijzonder op prijs stellen indien de beleidsverantwoordelijken voor de oplossing van dit probleem de gepaste maatregelen zouden nemen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, de minister van Justitie bevindt zich in feite in wat ik zou noemen, een gemakkelijksituatie. Hij wil wel de nodige maatregelen nemen, maar hij kan niet omdat hij niet over de vereiste middelen beschikt. De opeenvolgende ministers van Justitie hebben telkens gezegd aan de bevolking, aan de rechtsonderhorigen en aan al degenen die in het kader van justitie werken : « U hebt gelijk, maar ik kan u niet helpen omdat de middelen ontoereikend zijn. »

Mijnheer de minister, u hebt, in vergelijking met andere departementen, en ondanks de besparingsnormen die de regering aan de verschillende departementen heeft opgelegd, toch een aantal correcties kunnen aanbrengen. Nochtans, wanneer wij het uitste-

kend rapport van de heer Pataer overlopen en uw antwoorden afmeten aan de budgettaire mogelijkheden, stuiten wij herhaaldelijk op hetzelfde essentiële probleem. Ondanks de verhoging blijven de werkingsmiddelen ontoereikend. U weet dat ik in de commissie een andere berekeningswijze heb voorgesteld waardoor u tot een vermeerdering komt van 10 pct. Dan nog beantwoorden de middelen geenszins aan de behoeften.

Ik wil mij hier beperken tot twee punten: het ene handelt over de meer algemene politiek; het andere sluit aan bij de inleidende opmerkingen. Het eerste punt heeft betrekking op hetgeen men links en rechts meer en meer als een soort hulpmiddel ziet opdagen voor wat de bevolking soms ervaart als een gebrek aan doeltreffendheid van de justitie bij de bestraffing van verantwoordelijken. Het betreft de alternatieve straffen.

De minister heeft er in de commissie terecht op gewezen dat door de wijziging van de wet op de voorlopige hechtenis, de onderzoeksrechters voortaan bepaalde voorwaarden aan betichten kunnen voorstellen in plaats van ze in de gevangenis op te sluiten. Ik kan daaraan toevoegen dat ook de jeugdrechters over bepaalde middelen beschikken om, zij het dan niet straffen dan toch bepaalde *guide lines* te geven aan minderjarigen in de plaats van maatregelen te moeten treffen. De rechter heeft in het kader van de probatiemaatregelen ten gronde de mogelijkheid om voorwaarden te bepalen die in dezelfde zin gaan.

Wij moeten stilaan beginnen sleutelen aan het systeem opdat, ook in het stadium van het vooronderzoek, van het «probatie-onderzoek» als het ware, dezelfde modaliteiten zouden kunnen worden toegepast. Talrijk zijn de klachten — terecht of ten onrechte — dat kleine misdadigers, die men krachtens de nieuwe wet op de voorlopige hechtenis niet moet opsluiten, niet meer waarneembaar worden gestraft noch educatief worden begeleid.

Hierbij rijst de vraag of door een systeem van educatieve begeleiding — de naam straffen of educatieve maatregel doet er niet toe, het educatieve effect is belangrijk — de betrokkene niet *ab initio* en op vrijwillige basis zou kunnen worden geresocialiseerd, wat tenslotte toch de doelstelling is van heel het strafrechtelijk systeem. Aldus zou men kunnen tegemoetkomen aan dat gevoel van onbehagen en aan het gebrek aan doeltreffendheid van het gerechtelijk apparaat, dat maanden of misschien jaren nadien bepaalde straffen uitsprekt die op dat ogenblik niet meer als rechtvaardig of doelmatig worden aanvaard.

Dan is er de organisatie van de rechtshulp. Wij hebben contacten gehad met jonge advocaten die de minister en de commissieleden hebben toegelicht hoe de toestand van de stagiair-advocaten is, niet alleen op het gebied van de rechtshulp, maar ook op het gebied van hun sociaal statuut. Ik zal mij hier echter beperken tot de situatie van de rechtshulp in het algemeen.

Het is verkeerd te denken dat onze maatschappij vandaag zover gevorderd is dat rechtshulp niet meer noodzakelijk is en niet meer moet worden georganiseerd. Niets is minder waar. De grote produktiviteit van het Parlement en de omvangrijke reglementering brengen mee dat de bevolking bloot staat aan alle mogelijke gevaren voortvloeiend uit het systeem van reglementeringen. Dat vereist een degelijke rechtshulp, met de nadruk op degelijk. Indien deze rechtshulp langs alle kanten wordt georganiseerd en soms zeer zwaar commercieel wordt geëxploiteerd ten koste van de betrokkenen, dan moeten de Staat en iedereen die iets te maken heeft met het rechtsapparaat ook een bijdrage leveren. Door de jaren heen heeft de advocatuur ontegensprekelijk haar gratis bijdrage geleverd. Het is pas nu, onder druk van internationale organismen, dat de Belgische Staat heeft besloten uiteindelijk een vroeger reeds goedgekeurde wet uit te voeren, waardoor het budget stilaan is gegroeid van 75 miljoen naar 115 miljoen in de begroting van vandaag.

De heer Henrion, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De betaling van degenen die rechtshulp verstrekken, loopt echter vertraging op door een zeer zwaar en log systeem. Bovendien hangt rond de rechtshulp nog altijd een waas alsof het tweederangsrechtshulp zou zijn. Processen voeren is niet zo eenvoudig en zeker niet zo goedkoop. De rechtsonderhorige die het zich niet

kan veroorloven zelf rechtshulp te betalen, vindt nog steeds dat hij op kosten van de gemeenschap een tweederangsrechtshulp geniet omdat hij afhankelijk is van een stagiair.

Wanneer we ons systeem vergelijken met dat van andere landen van de EG, vraag ik mij af of we het niet opnieuw moeten bekijken. We moeten niet meteen met «rechtshulp-cheques» werken, maar we kunnen misschien wel in een bepaalde mate de rechtsonderhorige een krediet verschaffen waardoor hij zich gelijk voelt aan andere burgers. Hij is dan niet langer afhankelijk van een systeem waarin hij door gebrek aan middelen eigenlijk wordt gedegradeerd tot een tweederangsburger, die slechts door een stagiair wordt geholpen en niet door een titularis, hoe groot de inspanningen en de mogelijkheden van de stagiairs ook zijn.

Ook het rechtsapparaat in zijn geheel vormt een probleem. Mevrouw Herman heeft reeds gesproken over de magistratuur. De jongste tijd krijgt dit onderwerp overigens heel veel aandacht, alsof de magistratuur niet altijd in het rechtsapparaat heeft gefunctioneerd. Men kan zich afvragen waarom nu plotseling alle ogen op de magistratuur zijn gericht. Is er plots een nieuwe situatie ontstaan of heeft men opeens oog voor een situatie die men eigenlijk al lang kende? Ik laat deze vraag onbeantwoord, want ze ligt misschien buiten dit debat.

Ik stel alleen vast, zoals ook mevrouw Herman heeft onderstreept, dat men nu niet meer kan spreken van *une magistrature de classe*. Door de democratisering van het onderwijs kunnen alle lagen van de bevolking toegang krijgen tot de magistratuur.

Er werd bijna met fetisjisme over depolitiseren gesproken, terwijl men het eigenlijk had over kwalificatie. Wat altijd stoorde was niet «de kleur» van de benoemde, maar wel dat zijn kwaliteiten mogelijkerwijze niet beantwoordden aan de vereisten. Dan zou de betrokkene alleen dank zij zijn «kleur» zijn benoemd.

De heer Cooreman. — Soms werden magistraten benoemd die onbekwaam waren.

De heer Erdman. — Ik analyseer niet, ik stel alleen vast. Niemand had kritiek op de «kleur» als de kwaliteit er was.

Mijnheer de minister, het siert u dat u zoekt naar modaliteiten voor het waarborgen van de kwaliteit. Sommige voorgangers hebben getracht dezelfde ideeën te ontwikkelen, maar konden ze geen definitieve vorm geven.

De heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — Soms heeft men zich er ook tegen verzet.

De heer Erdman. — Zou het niet beter zijn nu, ongeacht alle inspanningen, eens het geheel te beschouwen?

Ik zet op een rijtje alle zaken die men de jongste tijd heeft trachten te doen om het gerechtelijk apparaat modern te laten functioneren. Er is de formule van de alleenzetelende rechter in de paleizen van justitie, die geen paleizen zijn; en de justitie werkt er zeer traag, en niet enkel blind. Een rondgang volstaat om vast te stellen dat de formule van de alleenzetelende rechter, op enkele uitzonderingen na, niet het verwachte resultaat heeft opgeleverd.

Er kwamen kleine aanpassingen van de wedden van de magistraten, maar dan in het kader van een gewone indexatie.

De minister stelt kaderuitbreiding voor. Op bepaalde plaatsen is dat misschien nodig.

De heer Cooreman denkt dat een verhoging van het aantal plaatsvervangers een mogelijke oplossing is. Ik verzet mij daar echter tegen omdat het optreden van plaatsvervangers slechts in uitzonderlijke gevallen mag worden gebruikt in het gerechtelijk systeem dat zelfstandig moet kunnen functioneren.

Men heeft schoorvoetend nieuwe werkmethode ontwikkeld. De grootste overwinning is de afschaffing van het bijna archaïsch in twee snijden van de fiscale zegels, waarvan de helften in verschillende registers moesten worden gekleefd. Daarvoor heeft men nu een modern systeem gevonden. Ik haal dit voorbeeld aan om cynisch te beklemtonen dat van modernisering van het geheel zeer weinig in huis is gekomen.

De toestand van de gebouwen is vaak erbarmelijk en de rechtsonderhorigen dwalen soms tussen de kamers.

Zo wordt in Antwerpen — iedereen is misschien een beetje chauvinistisch — een nieuw gerechtshuis opgericht, en de lokalen zouden worden herschikt, maar hierbij werden de betrokkenen niet geraadpleegd en heeft men niet het minste oog voor de rechtsonderhorigen. Zo zouden de diensten van de vrederechten op de eerste verdieping van het gerechtshuis worden samengebracht. Dit gaat toch in tegen de essentie van het vrederecht, namelijk het directe contact tussen rechter en bevolking. Dit zijn maar kleine elementen, maar zij vormen juist de zandkorrels die de goede werking van het hele systeem afremmen.

De heer Van Hooland sprak daarnet over een audit van het ministerie van Financiën. Ook ik heb in de commissie gesproken om het hele gerechtelijke apparaat door te lichten. Ik vraag een audit van het gerechtelijk apparaat. Dit is mijns inziens noodzakelijk. Ik ben van oordeel dat door een herschikking van de beperkte middelen van het ministerie van Justitie en door gebruik te maken van de thans ter beschikking staande moderne technische hulpmiddelen, het gerechtelijk apparaat terug goed kan functioneren.

Gisteren nog dreigde de magistratuur met nieuwe acties, indien er geen aanpassing van de wedde komt. Ik kan die eis begrijpen. Ik vind ook dat de magistraten gelijk hebben, wanneer zij een kwalitatieve verbetering van hun werksituatie vragen. De situaties in sommige gebouwen kunnen zelfs arbeidsrechtelijk niet door de beugel. In sommige van die gebouwen zou het griffiepersoneel en ander gerechtspersoneel niet mogen worden ondergebracht. Vandaag nog moeten in ons land sommige advocaten-generaal, en die staan in rang net onder de vijf procureurs-generaal, met twee vingers op een schrijfmachine tikken, indien zij iets willen schrijven. Zij beschikken niet eens over een administratieve pool. Zo zouden ook de griffiers veel beter worden omgeschoold tot assistenten van de rechters. Zij zouden dan onderzoekswerk kunnen doen en de dossiers voorbereiden. De hele administratie zou, gebruik makend van de thans voorhanden zijnde bureautica, kunnen worden gecentraliseerd. Zo'n centralisatie zou ook de huidige grote versnippering tegengaan. Zo zijn de talrijke vrederechten verspreid over het grondgebied, maar telkens opnieuw worden aan dezelfde bedienden dezelfde taken toevertrouwd. Centralisatie van de administratieve diensten zou dus niet alleen een besparing betekenen, maar ook een rationalisatie.

Toen ik in de commissie voor een audit pleitte, heeft de Vice-Eerste minister gezegd dat hij bij zijn beleid toch moet uitgaan van de thans bestaande structuren. Daarin heeft hij voor 100 pct. gelijk. Zouden de resultaten van een audit ons echter niet dwingen tot een hervorming van de structuren? De structuren van ons gerechtelijk apparaat dateren van de 19e eeuw, maar stammen eigenlijk af van middeleeuwse situaties. Die structuren zijn echter ook geëvolueerd. De voornaamste reden waarom ook thans een evolutie van het gerechtelijk apparaat nodig is, is de vereiste hulp te bieden aan de rechtsonderhorigen en het waarborgen van een justitie aan iedereen, wat op zichzelf trouwens een waarborg is voor de democratie. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Baert.

De heer Baert. — Mijnheer de Voorzitter, deze begroting werd reeds in het lang en het breed besproken in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Ook de senaatscommissie voor de Justitie heeft een vrij uitvoerige bespreking gewijd aan het deel van de begroting dat betrekking heeft op het departement van Justitie. Wij vinden die terug in het verslag. Ik zal mij dus beperken tot een paar aspecten van het beleid inzake Justitie.

Het is wellicht de laatste keer dat ik hier de bespreking meemaak van de begroting van het departement van Justitie. Ik wil dan ook twee punten, die mij na aan het hart liggen, behandelen. Het eerste betreft de rechtsbedeling en in het bijzonder de plaats van de magistratuur daarin.

Er is de jongste tijd beroering bij een belangrijke groep magistraten in verband met onder meer de werkvoorwaarden en de vergoeding. Ik hoef niet te herhalen wat anderen, onder meer de heer Erdman, in dat verband hebben gezegd. Ik ben het ermee eens dat vooral de magistraten in de rechtbanken van eerste aanleg en gelijkwaardige rechtbanken een te lage vergoeding ontvangen in

verhouding tot de maatschappelijke status die zij geacht worden te bekleden, en tot de belangrijke en essentiële functie die zij in een rechtsstaat uitoefenen.

Bovendien moeten de kaders van de rechtbanken ongetwijfeld worden aangepast aan de toevloed van zaken. Maar juist is het des te meer noodzakelijk bij de aanwerving streng te zijn en hoge eisen te stellen van geest en hart, van kennis en menselijkheid, van vlijt en integriteit.

Verder wens ik er nogmaals de aandacht op te vestigen dat meer magistraten benoemen geen baat brengt indien er niet een evenredige bezetting van het korps van griffiers en griffiepersoneel mee gepaard gaat, evenals een aangepaste infrastructuur, waaraan het nog in grote mate ontbreekt.

Een vonnis wordt immers niet alleen maar uitgesproken. Het moet worden getypt, vermenigvuldigd, geïnventariseerd en geregistreerd. Er moeten grossen en afschriften van worden afgeleverd en de kosten moeten worden berekend. Aan één vonnis van één magistraat hebben verschillende mensen werk.

Daar staat tegenover dat van de magistratuur en van de magistraten mag worden verwacht dat de rechtspraak hoogstaand is, juridisch verantwoord, menselijk en rechtvaardig, maar tevens ook binnen een redelijke termijn wordt gebracht. Ons gerecht heeft het geluk dat artikel 6 van de Europese Conventie in burgerlijke zaken niet van toepassing is want er zouden veel veroordelingen door het Hof van Straatsburg worden uitgesproken wegens het niet binnen een redelijke termijn beslechten van de processen.

Eén van de belangrijkste kwaliteiten van een goede rechtsbedeling is de snelheid waarmee zij geschiedt. Ik meen dat het hier geheel misloopt. Een vertraging van twee tot drie jaar is niet zeldzaam en in sommige rechtbanken en hoven zelfs de regel. Die gerechtelijke achterstand is maatschappelijk en menselijk niet aanvaardbaar.

Het is onvermijdelijk — en er zijn al vele oorzaken aangehaald, maar deze is naar mijn mening nog altijd een zeer belangrijke — dat men een grote achterstand krijgt als sommige rechtbanken of kamers van rechtbanken weigeren meer dan vier of vijf zaken per zitting vast te stellen. Als er een of meer zaken wegvallen, ontstaan er blanco-zittingen of zittingen met slechts een of twee zaken die na korte tijd afgehandeld worden, zonder dat er overigens ook maar een schriftelijk behandelde zaak is geweest. De schriftelijke behandeling is wel geregeld in het Gerechtelijk Wetboek, maar wordt zeer zelden toegepast. En een terechtzitting dient de hele ochtend te duren. Het is gemakkelijk, maar ook verkeerd, om de vertraging bij het gerecht op de rug van de partijen of van hun advocaten te schuiven, omdat deze laatsten in vastgestelde zaken niet klaar zouden zijn, wat wel af en toe het geval is en ook onvermijdelijk en dus voorzienbaar. Het is onvermijdelijk dat een bepaald percentage van de zaken die voor pleidooien worden vastgesteld, om allerlei redenen wegvalt. Dit kan een gevolg zijn van ziekte, van conclusies of inlichtingen die men op het laatste ogenblik heeft gekregen, van aan gang zijnde onderhandelingen enzovoort. Dat is altijd het geval geweest. Er moeten dus gewoon een paar zaken meer worden vastgesteld dan normaal op een zitting kunnen worden gepleit.

Mijnheer de minister, ik heb 41 jaar praktijk aan de balie en ik heb de tijd gekend dat er in burgerlijke zittingen tien tot vijftien zaken werden vastgesteld en bepleit. Ook toen vielen er enkele zaken weg, maar er bleven altijd genoeg over om een volledige zitting te vullen, en toen was er geen gerechtelijke achterstand.

Vele burgers met geschillen wenden zich niet meer tot het gerecht omdat hun probleem niet binnen een redelijke termijn wordt opgelost. Zij transigeren tegen hun zin of laten de zaken gewoon varen, of wenden zich tot meestal zeer dure arbitragers. Dat is een ongezonde situatie, schadelijk voor de rechtzoekenden, schadelijk voor de maatschappij en schadelijk voor de rechtsstaat.

Mijnheer de minister, probeer van de voorzitters van rechtbanken en van de eerste voorzitters van de hoven een beetje managers te maken, die én om de kwaliteit van de rechtspraak van hun rechtscollege én om de snelheid waarmee de rechtspraak wordt gebracht bekommerd zijn en die daarvoor ook iets doen. Zij moeten een rechtbank goed doen werken. Wij hebben allemaal grote

voorzitters gekend. Sommige doen het ook nu nog. Onder hun voorzitterschap was en is er geen achterstand en werden en worden er even goede vonnissen geveld.

Mijnheer de minister, ik wil nog enkele woorden zeggen over de alleen rechtsprekende magistraat, destijds voorgesteld als een van de toevormingsmiddelen om de gerechtelijke achterstand op te halen. Een toevormingsmiddel is dat niet, het is ook geen garantie voor een betere rechtspraak, zeker niet wanneer piepjong benoemde magistraten meteen alleen moeten zitting houden. Voorheen werden zij veelal in de rechtbank opgeleid door oudere magistraten, die de opleiding ter harte namen om goede rechters te helpen vormen.

De alleen rechtsprekende rechter heeft verder alleen maar zin indien de zaken daardoor vlugger kunnen worden behandeld en beslecht, wat meteen maar kan wanneer zij ook volledige zittingen houden. In sommige rechtbanken, waar vroeger een kamer met drie rechters een hele ochtend zitting hield, zijn er nu soms zittingen van kamers met één rechter die, in plaats van met drieën een hele ochtend zitting te houden, elk slechts één uur alleen zitting houden. Dat is natuurlijk geen middel om de achterstand op te halen.

Mijnheer de minister, u heeft veel hooi op de vork genomen. U zal hard op de pedaal moeten drukken om ten minste een deel van de ontwerpen, die u heeft ingediend, door de commissies voor de Justitie en de plenaire vergaderingen te laten behandelen. Ik sugereer u echter in elk geval iets te doen aan de procedure in hoger beroep.

Voor het hoger beroep acht ik de alleen zitting houdende magistraat, behalve in uitzonderlijke gevallen, gewoon een kwalijke zaak, zeker voor het hoger beroep tegen vonnissen van de vrederechters, omdat wij in dat geval te doen hebben met te jonge magistraten, die moeten oordelen over vonnissen van veelal veel oudere en meer ervaren vrederechters. In zo'n geval een magistraat alleen laten optreden, is volgens mij ongezond. Dat wilde ik graag veranderd zien. Maar ik zou ook absoluut willen dat de regel wordt veranderd waarbij een appellant al in de beroepsakte en de geïntimeerde binnen de maand na de akte van hoger beroep, moeten beslissen of zij de zaak voor een kamer met één of met drie magistraten (waar dit mogelijk is) willen behandeld zien. Deze beslissing zou pas moeten worden genomen nadat de conclusies zijn gewisseld, want dan pas weet men hoe ingewikkeld en delicaat, of hoe eenvoudig, de zaak zal zijn.

Mijn confraters in dit halfroend zullen bevestigen dat in de praktijk door de meest serieuze en aandachtige advocaten, ofwel onmiddellijk in de akte van hoger beroep ofwel binnen de maand, bijna routinematig, een verwijzing wordt gevraagd naar een kamer met drie magistraten, omdat zij in zulke kamer meer vertrouwen hebben. Op die keuze kan dan niet meer worden teruggekomen, zelfs als de zaak achteraf eenvoudig blijkt te zijn. Een oplossing is nochtans niet moeilijk te vinden. In eerste aanleg is het wel mogelijk te beslissen over één of drie rechters op het einde van de schriftelijke procedure, namelijk op het moment dat de rechtsdag wordt gevraagd. Een soortgelijke regel zou ook moeten kunnen gelden voor het hoger beroep.

Dan wil ik nog een lans breken voor de vlakke loopbaan in de magistratuur. Sinds de pensioengerechtigde leeftijd voor de magistraten drastisch werd verlaagd, gaat er veel tijd verloren met solliciteren. Zoiets neemt dagen in beslag, men moet onder andere heel wat personen gaan opzoeken enzovoort. En nochtans, een magistraat in eerste aanleg is voor mij even belangrijk als een magistraat in hoger beroep, alleen zijn zowel het maatschappelijk aanzien als de vergoeding van die twee ambten erg verschillend. Een magistraat die carrière wil maken is dus wel verplicht te solliciteren om hogerop te geraken. Waarom niet kiezen voor een vlakke loopbaan waarbij de vergoeding met de jaren stijgt zonder dat er al te grote verschillen ontstaan tussen de verschillende niveaus? Hierdoor zou de behoefte om naar een hogere plaats te dingen veel minder groot zijn. De magistraten zouden niet alleen minder tijd verliezen, maar zich ook beter kunnen specialiseren. Hoe kan iemand specialist worden als hij na drie of vier jaar naar een plaats bij een andere rechtbank dingt? Elke tak van het recht vraagt een jarenlange ervaring om tot een vlugge, grondige en degelijke behandeling en rechtspraak te komen. Een vlakke loopbaan zou die specialisatie zeker in de hand werken.

Tenslotte wil ik het nog hebben over de hervorming van de recrutering en de opleiding van de magistraten. Het ontwerp dat hieromtrent werd ingediend bevat vanzelfsprekend een aantal vernieuwingen en ook verbeteringen ten opzichte van de huidige toestand. Menig artikel van dit ontwerp brengt mij, maar ook anderen, echter aan het twijfelen. Het is ontegensprekelijk goed iets aan de opleiding van de magistraat te doen, maar ik meen niet dat iemand die een school voor magistraten met vrucht heeft gevolgd, meteen de beste of zelfs maar een goed magistraat zou zijn.

In Frankrijk zijn de resultaten en de ervaringen met degenen die de «Ecole de la magistrature» hebben verlaten en meteen tot onderzoeksrechter worden benoemd, allesbehalve bemoedigend. Ik ben en blijf ervan overtuigd dat de beste voorbereiding voor de magistratuur nog altijd een voldoende lange, degelijke en door confraters en magistraten gewaardeerde praktijk aan de balie is. Geen enkele opleiding kan daar tegenop.

Vermits wij dan toch bij de balie beland zijn, heb ik nog één laatste opmerking over de vergoeding van de advocaten-stagiairs. Vele jaren geleden heb ik in deze vergadering reeds verklaard dat het menselijk en sociaal onverantwoord en zelfs verwerpelijk was dat de last van de verdediging van de behoeftigen op de schouders werd gelegd van andere behoeftigen, van de jonge advocaten-stagiairs die vaak meer behoeftig zijn dan de prodeanen voor wie zij pleiten.

Het heeft lang geduurd alvorens er iets werd aan gedaan en vóór het beginsel van een vergoeding van die stagiairs voor hun toevoegingen in de wet werd ingeschreven. Het is er echter van gekomen en wij verwelkomen dit, weliswaar zonder gejuich, maar met een eerste, goedkeurende blik.

Het bedrag dat voor die toevoegingen ter beschikking wordt gesteld is echter nog belachelijk laag vergeleken met wat in de ons omringende landen en in het bijzonder in Nederland wordt betaald. Bij ons wordt 100 of 120 miljoen ingeschreven, in Nederland is dat 3 tot 4 miljard per jaar. Men moet ergens beginnen, mijnheer de minister, en ik hoop dat deze bedragen geleidelijk zullen worden verhoogd. Ik weet dat u daarover bekommerd is en dat u er zelfs in geslaagd is een zekere verhoging te bekomen. Het moge in die richting, liefst vlugger, verder gaan.

Ik moet echter zeggen, en u kunt dit bij koninklijk besluit regelen, dat de toepassing ter zake ongeveer alles te wensen overlaat. In de commissie werd gesproken over de ingewikkeldheid van het systeem dat, na advies van de Nationale Orde van advocaten, bij koninklijk besluit van 10 maart 1988 werd uitgewerkt. Door dit zeer ingewikkelde puntensysteem laten de betalingen maanden of zelfs jaren op zich wachten, tot groot verdriet van de stagiairs die deze enkele duizenden franken goed zouden kunnen gebruiken. Er is echter nog erger, en daar werd ik gisteren nog mee geconfronteerd. Het ingewikkelde systeem vereist dat de gegevens van de balies naar de Nationale Orde en vandaar naar het ministerie moeten worden doorgegeven. Daardoor ontstaan er talloze fouten die de afwikkeling opnieuw vertragen of zelfs tijdelijk onmogelijk maken.

Mijnheer de minister, kan hier geen ander eenvoudiger systeem worden uitgewerkt? Hierdoor zou het werk niet alleen van de balies, maar ook van de administratie aanzienlijk worden vergemakkelijkt. Ik raad u aan, afgezien van de bedragen, het Nederlandse systeem van naderbij te onderzoeken. De toegevoegde advocaat stuurt zijn «declaratie» zoals men dat in Nederland zo mooi noemt, zijn nota van kosten en honoraria, rechtstreeks naar het departement en die nota wordt even rechtstreeks uitbetaald, op voorwaarde uiteraard dat de barema's, die aan iedereen bekend zijn, werden gerespecteerd.

Waarom is zulks bij ons niet mogelijk? Kunnen wij geen eenvoudig barema opstellen dat, voorlopig althans, lager kan zijn dan het barema dat in Nederland en in Frankrijk van toepassing is? Er kan misschien ook worden gedacht aan een vergoeding op basis van het aantal stagiairs en het aantal maanden dat zij in het Bureau voor consultatie en verdediging hebben meegewerkt. Er zijn zonder twijfel in elk geval minder ingewikkelde stelsels mogelijk dan het stelsel dat wij nu hebben.

Ik weet dat de balies en de Nationale Orde bijkomend personeel hebben moeten aanwerven om de berekening te doen van de

vergoedingen aan de stagiairs. Het is toch godgeklagd dat er enkele miljoenen moeten opgaan in de berekening van die schamele vergoeding die de stagiairs wordt betaald. Doe iets voor deze vereenvoudiging, de balie zal u dankbaar zijn.

Dat was het ongeveer, mijnheer de minister. Ik zou zeggen zoals Rodenbach in zijn brief aan Verriest: « Neen, 't en is dat nog niet allemaal wat ik wilde zeggen », maar het zijn toch de opmerkingen die het meest direct bij mij opkwamen.

Wij zullen in elk geval deze begroting goedkeuren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cooreman.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil in een zeer kort tijdsbestek vier punten aanraken. Er is in Justitie heel veel te bespreken, maar wij moeten bepaalde accenten leggen.

Over het eerste punt, de rechtshulp, kan ik vrij kort gaan, omdat enkele collega's dit reeds hebben besproken. Wat de heren Erdman en Baert hier hebben gezegd, kan ik in grote mate bijvalen. Ik wil hierbij toch twee accenten leggen. Wij moeten een aantal maatregelen nemen, ten eerste op korte termijn en ten tweede op lange termijn.

Op korte termijn moet men zeer snel in samenwerking met de Nationale Orde een wijziging aanbrengen in het huidige systeem. Op die manier moet men een verbetering van het stelsel kunnen vinden in het voordeel van het ministerie van Justitie, de administratie en in het voordeel van de stagiairs. Men kan bijvoorbeeld forfaitaire vergoedingen storten als voorschot aan de verschillende balies die daarvoor de verantwoordelijkheid op zich nemen en die achteraf om de drie à zes maanden verantwoording geven en een verrekening maken van deze bedragen.

Ik zeg niet dat dat het systeem moet zijn; er zijn andere mogelijkheden. Er zijn vergoedingen die men forfaitair kan betalen. Bijvoorbeeld kan men de sociale bijdrage van de stagiairs *in glo* laten storten als een globale vergoeding en kan men daarnaast een individuele vergoeding uitkeren. Er zijn dus een hele reeks van mogelijkheden. Alleszins moet men zeer snel een oplossing vinden.

Men moet ook meer fundamenteel naar een herziening gaan van het stelsel van de rechtshulp. Professor Storme, die vanaf 1974 deel uitmaakte van de Senaat, heeft op dit vlak verschillende wetsvoorstellen ingediend. De wet is maar zeer mager als conclusie uit de bus gekomen. Zijn fundamentele gedachte was dat de rechtshulp een dienst is die het gerecht moet geven aan de hele samenleving opdat elke burger, elk individu, de mogelijkheid zou hebben om zijn recht te laten gelden, ook wanneer hij niet over de nodige financiële middelen beschikt. Dit vergt dus een veel fundamentele organisatie.

Ik protesteer ertegen dat men de rechtshulp van de minstgegoeden in handen legt van jonge advocaten. Dat is fout, niet omdat advocaten-stagiairs niet hun best doen. Mijns inziens moet de advocaat, samen met de patroon en de stagiair bepaalde zaken ter harte nemen. De patroon krijgt hiervoor geen vergoeding, maar helpt de stagiair in de behandeling van de zaak. Wanneer er een vergoeding kan worden betaald, moet deze uiteraard de stagiair ten goede komen. Er zijn dus op dit vlak een hele reeks punten te realiseren die in de richting gaan van wat collega Erdman heeft genoemd een werkelijk vrije keuze voor degene die zoekt naar hulp voor zijn problemen. Ik ben ervan overtuigd dat dit mogelijk moet zijn.

Een tweede punt dat ik even wil behandelen, is de magistratuur.

Ook daar moeten een aantal « creatieve » maatregelen worden genomen. Ik kan echter niet akkoord gaan met wat men gisteren en vandaag in de pers kon vernemen, namelijk dat de magistraten aankondigen dat zij bepaalde zaken waarbij de Staat partij is, niet meer zullen behandelen en geen boetes meer zullen opleggen. Dit is rechtswijgering en ik betreur dat ten zeerste. Ik ben het echter wel eens met hun wensen inzake vergoeding en materiële organisatie. Een veel betere organisatie moet immers mogelijk zijn.

Het klinkt misschien een beetje vreemd, maar zelfs met de middelen die vandaag aanwezig zijn, kan men heel wat meer doen. Met meer middelen zou men uiteraard nog meer kunnen doen. Wie contact heeft met hoven en rechtbanken, merkt dat er magistraten zijn die werken en magistraten die hard werken. Waarom

zou men bijvoorbeeld geen tekstverwerker ter beschikking stellen van degenen die hem willen gebruiken? Dat zijn gewoonlijk degenen die hard werken. Dat zou ten voordele van de griffiers zijn, omdat men met een tekstverwerker bepaalde modellen kan opstellen en zo de organisatie soepeler kan laten verlopen. Er zijn al magistraten die zich op eigen kosten een tekstverwerker hebben aangeschaft. Wij moeten hen hiermee feliciteren, maar ook helpen.

De huisvesting van onze magistratuur in het algemeen is bijzonder slecht. Daar heeft u geen schuld aan, mijnheer de minister, want dit probleem bestaat al jaren. Het aantal magistraten, griffiers en zaken is toegenomen. Een goede huisvesting is een eerste prioriteit. Wie slecht gehuisvest is, kan niet echt behoorlijk werken. Ik zal hierop echter niet in detail ingaan.

Collega Baert heeft voor de magistraten een vlakke loopbaan voorgesteld. Dat zou voor een hele reeks magistraten een uitkomst zijn, maar niet voor iedereen en dat is het probleem. Sommigen voelen zich, zodra ze benoemd zijn, gerust tot hun vijftenzestig. Zelfs een examen zal hieraan niets veranderen. Het is een probleem van bekwaamheid, deontologie en verantwoordelijkheidszin.

Ik pleit eens te meer voor de verhoging van het aantal plaatsvervangend rechters. Niet iedereen deelt deze mening, en dat zou ook te mooi zijn. Toch ben ik ervan overtuigd dat dat zinvol is omdat er bestendig een aantal vacante plaatsen van rechter zijn. Wanneer de voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg met emeritaat gaat, duurt het zes maanden alvorens hij is vervangen. Als de ondervoorzitter hem opvolgt, duurt het opnieuw drie of zes maanden om hem op zijn beurt te vervangen. Bepaalde rechtbanken hebben dan ook bestendig één of twee vacatures. Het is logisch dat men dan een beroep doet op plaatsvervangend rechters. Vlak na de oorlog heeft men aan de goede plaatsvervangend rechters vaak gevraagd om geregeld zitting te houden om zo de achterstand in te lopen. Zij kregen daarvoor uiteraard een vergoeding. Bovendien kan het werken als plaatsvervangend rechter een uitstekende stage zijn om uit te maken of iemand een goed rechter kan worden. Men kan het vergelijken met de stage bij de parketten. Men kan dan uitmaken of iemand goed werkt, bekwaam is en goed kan beslissen. Het volstaat immers niet verstandig te zijn om een goed rechter te worden. Een hele reeks eigenschappen is daarvoor noodzakelijk.

Iemand die twee tot vier jaar als plaatsvervangende rechter zitting heeft gehouden en goed werk heeft verricht, zou ook bij voorrang moeten worden benoemd.

Mijnheer de minister, ik wil het ook nog hebben over de bedienaars van de erediensten. Zij vertegenwoordigen een belangrijke post op het budget van Justitie, als gevolg van het concordaat dat teruggaat tot de Franse Revolutie. Het is echter de enige post die sinds jaren terugloopt. Het aantal bedienaars van de erediensten vermindert immers voortdurend. Meer dan de helft van de pastoors is ouder dan 60 jaar. Niettegenstaande het feit dat zij over het algemeen zeer lang werken en zeer oud worden, zullen velen weldra een leeftijd bereiken waarop het onmogelijk is nog langer hun ambt uit te oefenen.

Ik hoop dat van nu af aan de bijzonder lage wedden worden verhoogd, niet alleen omdat zij hun oorsprong vinden in de vergoeding voor de goederen van de kerk die tijdens de Franse Revolutie werden onteigend, doch vooral omdat de bedienaars van de erediensten een bijzonder belangrijke rol spelen op sociaal vlak. Ik heb ooit in de commissie voor de Justitie gezegd dat voor elke onderpastoor die verdwijnt, vier neurologen in de plaats komen. Daarvoor betaalt de ziekteverzekering.

Er moet eveneens worden geijverd voor het statuut van de lekenconsulent, want ook hij kan een belangrijke sociale rol vervullen. De organisaties van de lekenconsulenten krijgen een forfaitaire vergoeding die jaarlijks met 10 pct. stijgt.

Ik hoop dat men bepaalde cijfers kan voorstellen om de bedienaars van de erediensten een billijke vergoeding te geven. Zij hebben immers een belangrijke sociale functie en staan ten dienste van een groot gedeelte van de bevolking. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, il est évident que, trop longtemps, la part de la Justice dans le budget général de l'Etat a été insuffisante. Vous avez le mérite, monsieur le ministre, d'avoir progressivement augmenté cette part, et il nous faut espérer que cet effort sera poursuivi.

Pour être efficace, la Justice doit obtenir l'adhésion des citoyens. En est-il bien ainsi en Belgique? On peut en douter, et cela pour plusieurs motifs. Dans son aspect pénal, le citoyen retient surtout l'inefficacité des enquêtes et des poursuites. Il a aussi tendance à considérer que la Justice ne traite pas tous les justiciables de façon égale. Quant aux litiges d'ordre civil ou commercial, l'impression est que leur solution est beaucoup trop lente et que les procédures sont trop onéreuses.

Bien sûr, ces critiques sont excessives, mais je pense que nous serons tous d'accord pour considérer que beaucoup de choses ne fonctionnent pas correctement dans l'administration de la Justice. L'effort de revalorisation que vous avez entrepris est donc, monsieur le ministre, un effort de longue haleine.

Vous me permettez d'évoquer quelques-uns de ces problèmes qui requièrent une solution urgente.

En ce qui concerne tout d'abord les magistrats, l'étude du projet de loi sur leur recrutement et leur formation nous permettra d'en parler plus longuement dans un proche avenir. Il est cependant évident que les conditions matérielles de travail des magistrats devraient être rapidement améliorées. De nombreux magistrats sont encore contraints de travailler de façon artisanale: bibliothèque insuffisante, pas de dictionnaire, photocopies rares et peu accessibles parfois en raison de l'esprit tatillon des chefs de corps, etc. A cet égard, il ne s'agit pas seulement de moyens budgétaires, mais parfois aussi d'un esprit rétrograde dans le chef de certains responsables.

Vous avez déjà souvent évoqué, monsieur le ministre, la possibilité pour les magistrats d'effectuer une carrière plane plutôt que de chercher des promotions qui, bien souvent, ne leur apportent qu'une amélioration barémique sans pour autant leur permettre un meilleur épanouissement personnel. Il semble que cette idée de carrière plane soit à présent largement admise tant au niveau des responsables politiques que du monde judiciaire, et il serait souhaitable que vous passiez au stade de la réalisation avant la fin de la législature. Je souhaiterais donc savoir si vous avez des projets précis en la matière.

Pour l'arrière judiciaire, il faut bien admettre que les mesures législatives votées sous l'impulsion de votre prédécesseur — je pense, par exemple, aux chambres de cour d'appel à conseiller unique — n'ont guère donné de résultats. Au contraire, dans certaines juridictions, notamment à la Cour d'appel de Bruxelles, il semble que la situation s'aggrave. Il est certain qu'une partie de ce retard est imputable aux mauvaises habitudes prises depuis des décennies par les magistrats et les avocats. Nous connaissons tous le phénomène des « audiences blanches ».

Mais à côté de cela, il faut admettre que, depuis une vingtaine d'années, le nombre de dossiers dont la Justice est saisie a augmenté beaucoup plus considérablement que le nombre de magistrats.

Plus on monte dans la hiérarchie des juridictions, plus l'arriéré s'accroît. Il faut donc s'attaquer au mal à la base et, dès lors, l'accroissement de la compétence *ratione summae* des juges de paix, ainsi que le relèvement du taux du dernier ressort, semble s'imposer. Là aussi, monsieur le ministre, il faudrait passer des paroles aux actes, étant cependant entendu que pareille mesure nécessiterait la nomination de magistrats de complément qui pourraient très bien avoir une compétence dans le cadre d'un arrondissement judiciaire, ainsi que l'étoffement du personnel des greffes des justices de paix.

Vous me permettez à présent, monsieur le ministre, d'évoquer quelques points liés davantage à l'aspect pénal de la Justice. On parle beaucoup du secret de l'instruction, et personnellement je regrette que nous n'ayons pas tenté de profiter de la discussion du projet de loi sur la détention préventive pour essayer d'y apporter une solution.

Actuellement, nous sommes à cet égard dans une situation tout à fait anarchique. Pratiquement, ce secret n'existe plus que dans les affaires où il ne présente aucun intérêt, c'est-à-dire les petites affaires quotidiennes et banales à propos desquelles personne, à part les intéressés, n'a envie d'en savoir plus.

Par contre, dès qu'un dossier présente un certain relief, soit en raison des faits eux-mêmes, soit en raison des personnes concernées, le secret de l'instruction n'existe plus, et c'est généralement le parquet qui est le premier à informer la presse, surtout si des personnalités politiques sont impliquées. N'ayant pas à ce moment accès au dossier, la défense n'a évidemment pas les moyens de réagir efficacement.

Dans de pareilles conditions, quel est encore l'intérêt de maintenir le secret de l'instruction? Ne vaudrait-il pas mieux en arriver au principe de l'instruction contradictoire? En attendant, il me paraît, monsieur le ministre, qu'il faudrait rappeler avec force les parquets à une certaine réserve concernant les informations qu'ils croient devoir communiquer.

Vous avez annoncé, il y a quelques mois, le dépôt d'un projet de loi faisant enfin disparaître de notre Code la peine de mort. Depuis, nous n'entendons plus rien à ce sujet, et je souhaiterais être informé, monsieur le ministre, de l'état de ce dossier.

Un autre problème que je souhaiterais soulever est le maintien des juridictions militaires. On peut s'interroger sur le maintien de la Cour militaire et des Conseils de guerre en 1990. Qu'est-ce qui, au niveau des principes, justifie le fait que certains citoyens relèvent de juridictions d'exception en temps de paix et pour des actes qui ne sont pas spécifiquement liés à leurs activités militaires? Je pense que le problème vaut d'être posé et j'aimerais savoir si vous avez des projets à cet égard, ou si vous estimez que le maintien du statu quo ne pose aucun problème.

Je voudrais enfin, monsieur le ministre, soulever le problème des libérations conditionnelles. Il s'agit là d'un point essentiel de notre système pénal, et il faut bien dire qu'il est réglé d'une façon peu satisfaisante. En effet, dans notre système légal, la libération conditionnelle relève du seul pouvoir exécutif, sans aucune intervention du pouvoir judiciaire. Etant donné que la libération peut intervenir dès l'exécution du tiers de la peine, l'éventail des possibilités est fort large. Actuellement, l'intéressé ne connaît jamais les motifs ni d'un refus de libération conditionnelle ni d'ailleurs de l'octroi de cette mesure. Le ministre en porte seul la responsabilité. Ne pensez-vous pas que ce système gagnerait à être revu et qu'une procédure contradictoire pourrait se substituer à l'actuelle procédure de requête unilatérale, l'octroi ou le refus de la libération conditionnelle devant être motivé?

Il est, en effet, paradoxal de constater avec quel luxe de précautions une affaire criminelle est jugée par une cour d'assises, avec diffusion dans la presse, alors que, par la suite, une mise en liberté ne fait l'objet d'aucune publicité ou justification. Dès lors, lorsqu'une condamnation est prononcée, ni le juge professionnel ni le juré populaire ne savent exactement à quelle peine ils condamnent, ou plus exactement quelle partie de la peine devra être subie. Il est évidemment normal qu'un condamné puisse obtenir de fait une réduction de son emprisonnement, mais l'écart entre la peine et la partie effectivement subie semble parfois anormal et de nature à troubler l'opinion publique, d'autant plus, je le répète, que tout cela se fait de façon non contradictoire et parfois apparemment arbitraire. Il me semble donc qu'en cette matière, la législation pourrait être revue de façon à donner plus de transparence et un rôle actif au pouvoir judiciaire.

J'ai, certes, évoqué diverses questions fort différentes, mais c'est la loi du genre lors d'un débat budgétaire, et je vous remercie d'avance, monsieur le ministre, des réponses que vous voudrez bien m'apporter. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kuijpers.

De heer Kuijpers. — Mijnheer de Voorzitter, ik maak van de gelegenheid, namelijk de bespreking van de begroting Justitie, gebruik om enkele vragen te stellen over actuele problemen inzake de rechtszorg, het gevangeniswezen en de rechtspleging in ons land.

Mijn eerste vraag heeft betrekking op de probatie. Hebt u enig zicht op de toepassing, mijnheer de Vice-Eerste minister? Mijn ervaring bij de begeleiding van ex-gedetineerden leert mij dat de wet op de probatie slechts uitzonderlijk wordt toegepast. Ik had dus graag statistieken gehad over de toepassing van die wet. Ik weet wel dat wij in vergelijking met andere Europese landen over weinig Justitie-statistieken beschikken. Met een goede gegevensbank zouden wij de evolutie in de rechtspraak beter kunnen volgen om ze te verbeteren.

Ik heb zelf een klein onderzoek opgezet in drie arrondissementen. Hierbij heb ik vastgesteld dat er in Dendermonde een andere rechtspraak heerst dan in Leuven. Wanneer men in Dendermonde hetzelfde « uitsteekt », heeft men er automatisch niet hetzelfde recht op probatie als in Leuven. Namens onze fractie pleit ik dan ook voor meer en overal toegepaste probatiemogelijkheden. Als minister van Justitie kunt u bovendien aanwijzingen geven om goede probatie te bevorderen.

Bij gelegenheid stak ik mijn licht op in Amsterdam. Deze stad beschikt over meer probatiemogelijkheden, over meer probatie-assistenten en maatschappelijk assistenten dan heel België. Nochtans heeft men zowel in België als in Nederland te kampen met begrotingsmoeilijkheden.

Een tweede punt waarover ik het wil hebben, betreft de alternatieve straffen. Alternatieve straffen vergen personeel. Zij zijn echter opvoedkundig verantwoord en ook effectief. De meeste onzer rechters staan bijzonder schuw tegenover het toepassen van zulke straffen. Ik vraag dan ook maatregelen opdat de rechterlijke macht dat nieuwe en opvoedkundig waardevolle instrument ruimer zou toepassen.

Van de alternatieve straffen zijn we maar een kleine stap verwijderd van de slachtofferhulp. Deze hulp staat nog in de kinderschoenen. Zij kan worden ingebouwd in de alternatieve straffen. Ons land beschikt over meer dan dertig gevangenisinstellingen. Zij kosten gemiddeld tweeduizend frank per gevangene en per dag. Beterkope, alternatieve gevangenisstraffen zijn zinvolle inzet en betaalde arbeid. Er bestaan voldoende alternatieve straffen die de dader op een positieve manier kunnen terugvoeren naar zijn of haar slachtoffer. Welke is dienaangaande uw beleidsvisie, mijnheer de Vice-Eerste minister?

Collega Cooreman handelde ook over de vergoeding van de bedienaars van de erediensten. Hij heeft ook contact gehad met pastoor Moerman. Wij moeten die man feliciteren, want er is — als priester in deze kritiekvolle tijd — toch een zekere durf voor nodig om, zoals hij, deze problemen voorop te stellen. Gelijk welke religieuze of filosofische opvatting men ook huldigt, toch moet iedereen het ermee eens zijn dat het niet kan dat een licentiaat filosofie, een doctor in de theologie, en een geschoolde lekenconsulent op dergelijk lage wijze worden vergoed.

Geestelijkheid en consulenten leveren in vele gevallen de ethische infrastructuur van onze samenleving. We zouden over heel Europa de vergoedingsstoestand van deze mensen moeten bestuderen en nagaan hoe we voor de bedienaars van de erediensten en voor de consulenten een statuut kunnen uitwerken. Wij zouden pastoor Moerman op een hoorzitting kunnen uitnodigen in de commissie of op het kabinet om het standpunt van hem en zijn medewerkers te beluisteren en te bespreken.

Het gevangeniswezen ligt mij, geachte heer minister, zoals u weet, zeer aan het hart. Ik bezoek geregeld mensen in de gevangenis en raad de collega's aan dit ook eens meer te doen, niet als advocaat, maar als senator. Men moet zich toch goed de resultaten van het « failliet » realiseren van de 26 000 mensen die jaarlijks in de Belgische gevangenis terechtkomen.

Ik heb bovendien het genoegen gehad om een veertiental keer in binnen- en buitenland in de gevangenis te zitten. Ik spreek dus uit ervaring.

Op het ogenblik zijn er ten minste 42 pct. recidivisten. Bijvoorbeeld de landlopers. Zij verlaten de instelling met hun terecht verdiend geld en gaan naar Antwerpen waar zij zonder meer worden geconfronteerd met de verlokkingen van het « statiekwartier ». Alle maatschappelijke vooruitgang die met sommigen werd geboekt, wordt teniet gedaan. En niet zoveel later komen zij opnieuw met een veroordeling via Turnhout terug in Wortel. Ik vraag derhalve dit probleem eens ernstig aan te pakken. Ik raad de leden van de commissie voor de Justitie aan om ter plekke de situatie te onderzoeken en te zien wat er aan dit probleem kan worden gedaan via de OCMW's en de onthaalhuizen.

Ik pleit niet voor de afschaffing van de gevangenis, maar wel voor een volgehouden aanpassing aan deze tijd en voor humanisering. Nu wordt immers het hele gezin gestraft, en degenen die

« buiten » blijven hebben het vaak moeilijker dan degene die « zit ». Zij gaan immers vaak gebukt onder zware leningen en hun situatie gaat bergaf zonder goede begeleiding.

Is het dan het werk van de aalmoezeniers, die de pensioenleeftijd naderen, om de vereiste contacten te leggen?

Mijnheer de minister, kent u het zeer beperkte groepje maatschappelijke assistenten in onze gevangenis? Aangezien zij met velen in een Geco-statuuut werken, wisselen zij voortdurend. Dan krijgt men van gevangenen die een lange gevangenisstraf moeten uitzitten, te horen dat zij bijvoorbeeld op vier jaar tijd hun levensliedje al voor de zevende maatschappelijke assistente hebben gezongen en het voor hen niet langer hoeft.

En nu de reïntegratie! Is het niet mogelijk om de slachtofferhulp te koppelen aan de reïntegratie. Dat is best mogelijk. Hier zitten genoeg juristen en advocaten die ervan op de hoogte zijn hoe zij hun cliënt niet kunnen reïntegreren zonder materieel en psychologisch deze blinde vlek in te vullen. Volgens de besluiten van de Raad van Europa, scoort de Belgische Staat binnen de Europese Gemeenschap zeer laag inzake sociale verzorging van de gedetineerden.

Mijnheer de minister, dit is niet uitsluitend uw schuld. Dit is dus geen pleidooi tegen het beleid van één minister, maar wel een pleidooi voor een nieuwe gevangencultuur.

De heer Van Hooland. — Een echt gevangenisbeleid.

De heer Kuipers. — Inderdaad, een gevangenisbeleid waarbij ten volle de universiteiten worden ingeschakeld voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek en voorbegeleiding. Nu gebeurt dit soms.

Ik wil u ook herinneren aan de verbale opstand van de gevangenaalmoezeniers, die dapper voor de televisie hebben verklaard dat de racistische houding van een aantal onderbetaalde en onvoldoende gevormde gevangenisbewakers niet meer « op » kan. Nu blijkt dat gevangenisbewakers een basiswedde krijgen die lager is dan die van oppassers in de dierentuin van Antwerpen, terwijl zij nochtans een hoogmenselijke verzorgingsstaak hebben in een multiculturele gevangenis waarvoor men in feite antropoloog zou moeten zijn. Een gevangenis is immers een « opvangbak » van alles en nog wat geworden. Illegaal in België verblijvende vreemdelingen die het land uit moeten vinden we er; het is een « opvangbak » voor psychiatrische geïnterneerden en dikwijls ook een « opvanghuis » voor jongeren.

Onlangs telefoneerde men mij om het feit aan te klagen dat enkele bajesklantjes tussen 12 en 14 jaar naar « Leuven-hulp » moesten worden overgebracht, wat men niet wilde doen omdat zij dan het hele negatieve gevangenis-« roulement » zouden moeten ondergaan voor tweemaal niets. Wij hebben geen opvangbeleid voor dergelijke categorieën!

Rechters zeggen nogal eens dat internering de beste manier van afkicken is voor druggebruikers. Dat is fundamenteel onjuist. Ik wijs er bij wijze van voorbeeld op hoe er in Brugge voor enkele jaren zelfs een drugjongen is omgekomen bij gebrek aan inzicht. Er moet een opvangbeleid komen waardoor de geïnterneerde naar de psychiatrie kan overgaan. Zo mocht in Merksplas een geïnterneerde de instelling verlaten, en hij heeft naar 52 gespecialiseerde instellingen moeten schrijven om opvang te vragen! Tevergeefs echter.

In overleg met uw collega, minister Busquin, en met de Gewesten moeten wij overleggen hoe daarvoor in de psychiatrie bedden kunnen worden vrijgehouden. Elf procent van de gevangenisbevolking is geïnterneerd en wordt dus slechts beperkt verzorgd.

Maar in afwachting moeten wij de gevangenisbewakers steunen. Zij moeten hoger worden gekwalificeerd. Het gevangenispersoneel moet beter worden betaald.

Ik wil nog enkele woorden zeggen in verband met het politiewezen. Ik weet dat dit « te paard zit » op verschillende departementen. Willen wij de veiligheid van de burger garanderen en de kommer die hij daarover uitdrukt, opvangen, dan moeten wij zorgen voor het in eer herstellen van de wijkagent. Hij moet niet de zware politionele boeman worden, maar het kwartierhoofd dat weet wat er in zijn buurt gebeurt. Hij moet een kruising zijn tussen een maatschappelijk agent en een politieman, en hij moet de wrovel en de onrust die er heerst kunnen opvangen.

Mijnheer de minister, voor enkele dagen sprak ik u over het Klein Kasteeltje en u beloofde te gaan kijken.

De heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — Dat heb ik gedaan.

De heer Kuipers. — Wel, dan heeft u kunnen vaststellen dat de toestand er onhoudbaar is. U heeft de rij wachtenden gezien, en ook de overvolle wachtzaal zonder enige stoel. Ik spreek niet over de slechte materiële huisvestingstoestanden — zoals de verstopte aflopen — in het Klein Kasteeltje, want dat probleem valt onder de bevoegdheid Volksgezondheid en die behoort nu tot de Gemeenschappen. Ik kom echter op uw domein, mijnheer de minister. De betrokken mensen wacht daar een totaal onaanvaardbare ondervragingstoestand. Ik bewonder degenen die moeten ondervragen. Zij zitten met veertien in een lokaal en moeten elkaar overstemmen in zoveel verschillende talen. Dat kan toch niet. Er zijn migranten die moeten terugkomen omdat er geen tolken ter beschikking zijn. Als de stroom van vluchtelingen nu ophoudt en als uw administratie de achterstand zou ophalen, dan duurt het nog tot 2004 vooraleer alle gevallen behandeld zijn.

Ik betuig hier mijn respect voor de ambtenaren van het Meeusplantsoen. Daar kwamen in 1989 alleen reeds uit Polen 108 000 visumaanvragen binnen. Inderdaad, de vluchtelingendruk komt nu uit Midden en Oost-Europa. Hoe zullen wij daar op politiek en op menselijk vlak tegenover staan?

De kandidaat-politieke vluchtelingen die vandaar nu de Belgische Staat binnenkomen zijn gekwalificeerden. U kent hun geestelijke en materiële probleem.

Maar wij zijn onze goede wet op het politiek asiel kapot aan het maken, wanneer we ze niet herzien. Via onze diplomatie moeten wij in al de betrokken Staten de modaliteiten van onze gastvrijheid mededelen en zeggen onder welke voorwaarden vreemdelingen ons land binnen kunnen komen.

Ik ben zelf naar Ghana geweest. Daar heb ik het drama ontdekt van de agentschappen die voor wensdromen in Europa ronselen en die de emigranten er zwaar voor doen betalen. Het terugsturen uit België van een vliegtuig heeft volop gewerkt. Waarom kwamen immers de vluchtelingen uit Ghana en niet uit Benin of Togo, want dat zijn Staten grotendeels door dezelfde volkeren bewoond, zoals Vlamingen en Nederlanders eenzelfde volk zijn, zoals Walen en de Noordfransen dat zijn? Er kwamen alleen Ghanezen omdat aldaar agentschappen voor een bepaalde som én het ticket én de papieren, én informatie over de aankomst leveren! Zo moeten gewone rijkswachters die vreemdelingen in Zaventem opvangen. Hoe kunnen zij met hun beperkte uitrusting nu zeggen wat vals of juist is?

Mijnheer de minister, bovendien moet er een eenvormig beleid komen, en wel in Europees verband. Er zijn uitgewezenen die aan de lopende band in verschillende Staten terugkeren, zoals de Singhs. Men moet inzake vreemdelingenbeleid komen tot één gegevensbank.

Wat ik nu aanklaag is niet onmiddellijk uw zaak, mijnheer de minister, maar het kost de gemeenschap wel geld wanneer kandidaat-politieke vluchtelingen moeten worden ingeschreven in bijvoorbeeld Lotenhulle en Houte-si-Plou om twee belangrijke dorpen te noemen en om het communautair evenwicht te bewaren, dan kan dit nu, met dezelfde documenten en in verschillende dossiers. Het mislukken van de toepassing van het verspreidingsplan eist interpartijenoverleg om ons vreemdelingenbeleid te herzien. Onze diplomaten moeten in de betrokken landen verklaren dat de geïnteresseerden omwille van zuiver sociaal-economische belangen niet meer in de Belgische Staat kunnen worden opgenomen en de vliegtuigexploitanten moeten voor dergelijke trafieken worden beboet.

Caritas is heel goed. Ik hoop trouwens dat wij allen caritatief zijn. Maar wat nu gebeurt, is een vermindering van de eigenlijke caritas naast de vermindering van het politiek asiel. En de caritas bij onze mensen droogt op en versteent tot een soort « ongevoelen » gaande van haat tot racisme.

Ik feliciteer evenwel minister Wathelet die veel probeert te doen met weinig kredieten. Hij heeft inderdaad voor een nieuwe wind gezorgd op Justitie. Ik besef dat de problemen waarvoor ik vandaag de aandacht vroeg niet van vandaag op morgen een oplossing kunnen krijgen.

Ik weet dat de minister kan rekenen op de steun van de Senaat. Ik dank hem voor het begrip dat ik op zijn kabinet mocht ondervinden telkens wanneer ik de zoveelste brief schreef over één of andere toestand die mij bekommerde. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, les interventions qui viennent d'avoir lieu, fort intéressantes, contiennent un nombre impressionnant de suggestions positives sur les réformes à accomplir, sur les moyens complémentaires à accorder à l'administration de la Justice.

M. Kuipers a plaidé en faveur des peines alternatives. Nous avons également entendu un plaidoyer pour la réforme des systèmes pénitentiaires ou para-pénitentiaires. L'ensemble de ces réflexions nous amène à regretter qu'il n'y ait pas un débat plus vaste mais surtout plus spécialisé sur certains thèmes. L'obligation de traiter des matières couvertes par le budget de la Justice conduit malheureusement à l'éparpillement des débats et donc à leur inconsistance: nous ne savons pas nous concentrer sur un sujet limité. Nous éludons ainsi un débat qui serait plus riche que celui que nous tenons ici. Mais l'ensemble de suggestions intéressantes qui sont faites fait apparaître en filigrane une demande croissante d'intervention d'Etat.

De façon générale, on demande plus de lois et plus de moyens, alors même que dans certaines interventions d'hier il semblait évident que le développement ou l'affirmation des libertés individuelles devait aller de pair avec un recul de l'Etat. Tel n'est pourtant pas le cas, au contraire. Le développement de notre société civile et celui des libertés individuelles va de pair avec le développement des processus étatiques.

J'ai lu le livre d'Olivennes et Baverez, éminents énarques français, intitulé *L'impuissance publique*. On y lit: « Plus les citoyens entendent poursuivre librement la jouissance des bonheurs privés, plus il faut d'Etat pour garantir la cohésion de l'ensemble national, pour refaire ce lien social que l'égalité des personnes requiert et que la liberté des individus érode. » Cette remarque est fondamentale pour la compréhension de ce que nous faisons. Dans le même sens, Marcel Gauchet, disciple de Tocqueville a écrit un livre remarquable sur la civilisation des droits de l'homme. « Dérisoire entreprise », dit-il, « que d'opposer l'individu à l'Etat, alors qu'ils sont des termes strictement complémentaires, des termes dont l'apparente hostilité n'est que le moyen de se renforcer l'un et l'autre: toujours plus d'individu, toujours plus d'Etat, l'un ne décroîtra pas sans que l'autre ne recule. »

Ces deux réflexions expliquent sans doute la multiplication des demandes de législations nouvelles, d'accroissement d'effectifs dans l'appareil d'Etat — nous les entendons dans tous les secteurs de l'opinion et dans toutes les travées du Sénat — ainsi que la demande d'extension des services de répartition ou de contrôles dans toute une série de secteurs. Mais, il faut le souligner, cette extension permanente dans nos sociétés occidentales du secteur étatique n'est pas un processus homogène. Le développement de cet Etat se fait davantage — je cite Olivennes et Baverez — sur ses fonctions de sécurité sociale que sur ses missions de sécurité collective, et, pour différer un temps la crise, la mise en cause de l'Etat-providence, on sacrifie certaines missions historiques de l'administration.

Olivennes et Baverez citent des chiffres français particulièrement intéressants: « Les mesures de projection effectuées à l'heure actuelle montrent qu'entre 1987 et 1993, les dépenses de prestations sociales augmenteraient de 19 à 25 p.c., soit une progression de 0,6 au sein du produit intérieur brut, tandis que les dépenses de fonctionnement de l'administration centrale passeraient de 11,4 à 18 p.c. du produit intérieur brut, soit une diminution de 0,6... » « Entre 1975 et 1988, les ressources des établissements universitaires en provenance de l'Etat ont crû de 1,8 p.c. par an, alors que le nombre d'étudiants progressait de 2,6 p.c. par an. » « Les crédits du ministère de la Justice », ajoutent-ils, « restent relativement stables en France en proportion du produit intérieur brut, alors que la population carcérale est passée de 1981 à 1986 de 29 000 à 42 600 détenus, soit une progression de 43 p.c. Les révoltes dans les prisons, celles des prisonniers et celles des

gardiens, ne sont pas sans lien avec cet appauvrissement. On pourrait multiplier les exemples qui révèlent une détérioration nette des conditions du service public et des missions régaliennes de l'Etat.»

Ce n'est pas au moment où nous vivons, en tout cas dans les milieux francophones, une dramatique crise dans l'enseignement que ces considérations vont paraître déplacées.

Olivennes et Baverez soulignent effectivement que cette évolution dans le fonctionnement de l'Etat risque de déclencher ce qu'ils appellent une spirale de mécontentements et nous en avons quelques échos dans différents secteurs de la justice.

Nous savons que la justesse de ces analyses ne peut pas être récusée en Belgique même si un effort significatif a été fait pour améliorer le budget de la Justice. Cet effort doit être souligné car il est, en effet, assez remarquable mais chacun sait qu'il demeurera insuffisant. De différents côtés au sein de cette assemblée, on a souligné des anomalies fabuleuses, celles en particulier qui régissent dans les barreaux le statut des stagiaires, seuls citoyens de ce pays à devoir assumer, à leurs frais, un service public de première importance, la défense en justice des indigents. Il s'agit d'une situation tout à fait inadmissible et intolérable sur le plan des principes, que nous devons nous engager à améliorer le plus rapidement possible pour mettre fin à un mécontentement qui grandit dans les milieux judiciaires.

J'ai été frappé par la qualité des commentaires et des rapports qui nous ont été faits par la délégation de la commission nationale des stagiaires. A été mis en évidence le fait irréfutable que l'Etat belge est, par rapport aux Etats voisins, en manque flagrant quant à ses obligations face au service public de la défense des indigents.

Sans doute faut-il chercher, dans d'autres budgets, des solutions, parce que l'aide à la justice n'est pas seulement l'affaire du ministère de la Justice, mais aussi celle des Communautés. Lorsqu'on sait les difficultés que connaissent certaines de celles-ci, on peut douter des efforts qui seront faits dans ce sens. Néanmoins, il faudra chercher davantage, il faudra que le ministre de la Justice s'engage à ouvrir une concertation avec les différentes autorités communautaires responsables pour réduire très rapidement l'écart qui existe entre la Belgique et les pays voisins en matière d'assistance judiciaire.

Il y a donc incontestablement des efforts budgétaires à faire, mais je ne les relèverai pas ici. Plusieurs d'entre nous l'ont fait avec beaucoup de précision et d'à-propos.

Nous devons aussi nous pencher bien entendu sur des réformes moins coûteuses. On a pensé à instaurer par la législation toutes les réformes qui permettent une meilleure réorganisation de la justice. Mais ces législations tardent.

Puis-je rappeler ici, monsieur le ministre, que c'est en mai 1989, ici même, que la commission de la Justice du Sénat a pris l'initiative de réunir tous les chefs de corps de Belgique afin de leur promettre une solution rapide à l'arriéré judiciaire? Nous avons réuni ces éminents magistrats et nous leur avons tenu un discours aussi déterminé que convaincant. Mais rien n'a été fait, depuis mai 1989, sur le plan législatif. A l'arriéré judiciaire s'est ainsi ajouté un arriéré législatif. C'est avec amertume que je le constate ici. J'ai été amené, en tant que président de la commission de la Justice, à écrire au Conseil d'Etat pour signaler que celui-ci se trouvait en possession, depuis huit mois, d'un projet gouvernemental qui traitait de l'arriéré judiciaire et que son avis était toujours attendu. Il vient de parvenir au gouvernement. Je suppose que celui-ci déposera dans un délai très rapide son projet devant la commission de la Justice du Sénat, car nous espérons que le Sénat sera saisi en premier lieu de cette importante réforme.

Comment ne pas évoquer aussi d'autres réformes importantes, qui devraient remédier à ces carences? Je pense, par exemple, à la spécialisation des fonctions. Je suis persuadé qu'une partie de l'arriéré judiciaire est due soit au manque de compétence de magistrats, soit à l'appréhension que leur inspire l'approche de certains problèmes, faute de disposer de qualifications ou d'aides suffisantes pour les trancher.

Bon nombre de dossiers importants en matière fiscale ne sont pas traités parce qu'on remet à plus tard l'examen de matières complexes que peu de magistrats peuvent aborder en toute sérénité.

J'aimerais vous demander, monsieur le ministre de la Justice, quel est le pourcentage des dossiers fiscaux qui sont traités par les magistrats non spécialisés des parquets.

M. Wathélet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes. — Je ne pourrais vraiment pas vous le dire.

M. Lallemand. — Il serait intéressant que vous cherchiez la réponse. En effet, à la suite d'une réforme qui n'est pas lointaine, vous avez nommé des magistrats spécialisés en matière fiscale mais ceux-ci sont pour une bonne partie d'entre eux affectés à d'autres tâches. Il en résulte qu'un certain nombre de ces magistrats ne rendent pas les services pour lesquels ils ont été désignés.

Quand on parle de la spécialisation indispensable de certains secteurs de l'appareil judiciaire, il faut mentionner aussi les propositions émises par MM. Cooreman et Baert, selon lesquelles l'instauration d'une carrière plane serait incontestablement de nature à améliorer cette spécialisation et à permettre, dès lors, le traitement plus rapide et plus efficace de bon nombre de dossiers.

Parmi ces spécialisations, il en est d'autres auxquelles il faudra recourir; je pense aux questions d'environnement. Le Parquet d'Anvers a pris des initiatives intéressantes. Il a spécialisé un magistrat du parquet dans le traitement de certains dossiers, tels que les problèmes de pollution, de transport de déchets toxiques, etc. Cette excellente innovation devrait être reprise par tous les parquets afin d'assurer une meilleure poursuite des infractions à la législation sur l'environnement. Ces délits graves et de plus en plus mal ressentis par la population sont pourtant les moins poursuivis.

Spécialisation aussi en matière d'auditorat économique. Les parquets et les corps de juges assis devraient à l'avenir disposer des services de personnes davantage spécialisées, notamment en ce qui concerne la gestion des faillites.

La justice actuelle est encore sous l'empire d'une loi dépassée, dangereusement désuète car fondée sur une conception de la faillite qui n'a plus cours aujourd'hui mais qui produit toujours ses effets. Selon cette loi de 1851, le failli doit être condamné à une sorte de mort civile. Le législateur d'alors ne s'est pas soucié d'assurer la protection des droits des personnes qui travaillent dans l'entreprise ni de la survie de celle-ci, préférant la mise en liquidation à une politique d'assainissement.

Toute une série de droits de la défense ont été purement et simplement éliminés de la procédure, ce qui nous contraint, paradoxalement, à envisager aujourd'hui le vote de nouvelles lois pour réparer les dommages causés par l'insuffisance des anciennes que nous ne parvenons pas à modifier. C'est typiquement le cas de la proposition de loi que MM. Gijs et Van Rompaey ont déposée devant la commission de la Justice et qui traite de la répartition des dommages causés à des citoyens par des procédures judiciaires. Bon nombre de ces préjudices résultent de la mauvaise application de la loi sur les faillites.

J'ai déposé, il y a cinq ans, une proposition de loi sur la réforme de la faillite. Il a été dit, à l'époque, et pour en différer l'examen, que le gouvernement mettrait en chantier une réforme du système en son entier, ce qui n'est pas une mauvaise idée. Mais je ne vois rien venir et il y a urgence. Dans les milieux syndicaux notamment, on s'est inquiété publiquement et à plusieurs reprises de l'extraordinaire carence législative en la matière.

Quelles sont les initiatives que vous comptez prendre, monsieur le ministre? Dans quels délais pensez-vous être en mesure de présenter au Parlement un projet de réforme? Faute de recevoir quelques promesses précises, nous devrions envisager de porter nous-mêmes remède à une législation totalement dépassée.

J'en viens à une troisième considération sur les moyens qui doivent être envisagés pour améliorer le fonctionnement ou le statut de l'appareil judiciaire.

Une meilleure concertation doit être assurée entre les différents pouvoirs: le gouvernement, le Parlement et le pouvoir judiciaire. Le Sénat peut se féliciter d'avoir été à l'origine d'une telle politique, certes insuffisante, mais qui a le mérite d'exister. Des rencontres ont été organisées avec les chefs de corps de cours d'appel, en vue de réduire certains malentendus qui ont cessé de croître depuis plusieurs années.

Cette dégradation est sans doute le fruit de déclarations intempestives, malveillantes et, en tout cas, mal fondées et qui ont été émises par certaines journalistes ou certains parlementaires. Le mécontentement croissant au sein de l'appareil judiciaire est dû aux vices de fonctionnement qui s'y font jour et contribue à la dissolution de l'entente.

Les rencontres des institutions parlementaires avec le corps judiciaire sont positives; mais elles ne règlent cependant pas tous les problèmes. J'ai été frappé, lors de la lecture d'un procès-verbal établi par la Commission des poursuites de la Chambre des représentants, par certains propos. Ainsi, cette commission déplore vivement que le parquet ait formulé publiquement des déclarations sur la nécessité de lever l'immunité parlementaire de M. et ce, avant qu'une demande en ce sens n'ait été adressée au président de la Chambre des représentants. La remarque de la commission est pertinente. La commission ajoute dans ses commentaires, que « cette façon d'agir constitue un manquement grave aux règles légales et démocratiques ». Elle invoque aussi le fait qu'une telle attitude dans le chef du parquet « constitue une infraction sanctionnée par l'article 158 du Code pénal ». Conséquemment, la Commission des poursuites de la Chambre des représentants, constatant que la demande de levée de l'immunité parlementaire n'a pas été introduite en temps opportun, propose de la déclarer irrecevable.

Je ne discuterai pas le bien-fondé de l'argumentation avancée par la commission, je crois qu'elle a raison. Une fois de plus, les conférences de presse conduisent à des erreurs ou à des fautes critiquables et qui engendrent ou aggravent les malentendus entre les pouvoirs exécutif et judiciaire, de même qu'entre ce pouvoir judiciaire et le pouvoir législatif. Il est regrettable que les rapports existant entre les pouvoirs judiciaire et législatif prennent un tour critique aussi public et aussi radical. De part et d'autre, cette « spirale de mécontentement » doit être enrayée car elle ne peut déboucher sur aucune issue positive.

Ma quatrième considération porte sur les concertations qui doivent avoir lieu à l'intérieur de l'appareil judiciaire. J'ai écouté M. Erdman avec attention. Il a dit des choses justes quant aux réformes à effectuer à l'intérieur du corps, sur lesquelles je ne reviendrai pas.

Il convient cependant de souligner que la réforme de la justice, la réforme des habitudes, des pratiques, des mœurs et d'une meilleure organisation, doit aussi être le fait des magistrats eux-mêmes. Ce point n'est pas suffisamment souligné. On ne dit pas suffisamment aux magistrats que plus d'échanges de vues seraient souhaitables à l'intérieur du corps judiciaire.

Il ne fait pas de doute que des rigidités considérables existent à l'intérieur de ce corps. La révérence hiérarchique engendre des formes de soumission, difficilement acceptables. Certes, je ne suis pas opposé à l'esprit de corps. A mon sens, il joue un rôle positif. Sans cet esprit, notre magistrature se déliterait rapidement et perdrait très vite son indépendance. C'est peut-être à ses structures solides que nous devons une magistrature probe et indépendante, ce dont nous ne pouvons que nous réjouir. Néanmoins, il est impossible de passer sous silence le fait qu'au sein de ces corps, il existe si peu de concertation interne.

Il n'est pas normal que les magistrats attendent tous les changements de l'extérieur, c'est-à-dire des pouvoirs exécutif et législatif; il n'est pas normal que toutes les initiatives viennent de l'extérieur. Pourquoi, par exemple, y a-t-il si peu d'assemblées générales, si peu de débats entre les intéressés à propos de l'organisation du travail judiciaire? Les rares assemblées générales organisées sont prévues par la législation et sont souvent purement formelles. Elles sont d'un académisme désuet et parfois délicieuses mais elles ne produisent pas une réflexion intense sur l'amélioration du travail judiciaire. Or, une telle réflexion est la condition du changement.

Il est évident que les chefs de corps avisés et compétents n'ont rien à en craindre. Beaucoup d'entre eux le sont, mais leur compétence serait accrue s'ils pouvaient tirer parti des conseils qu'ils recevraient dans le cadre de ces échanges de vues, qui créeraient aussi une ambiance moins compassée, moins paralysante et, par conséquent, plus productive de dévouement et de solidarité.

Je n'en dirai pas davantage, monsieur le ministre, car je sais que d'autres devoirs vous attendent. Et puis, un grand nombre de considérations ont déjà été émises.

Cependant, je ne pourrais terminer cet exposé sans rendre hommage à un de nos collègues qui intervenait sans doute aujourd'hui pour la dernière fois — il l'a déclaré tout à l'heure — en commentant le budget de la Justice. Je profite de la seule occasion qui nous sera probablement donnée pour le faire.

En ma qualité de président de la commission de la Justice, je tiens à dire que c'est avec une grande tristesse que nous verrons M. Baert quitter le Sénat. Nous le regretterons car son honnêteté, sa compétence et son fair-play ont impressionné tous ceux qui ont eu la chance de travailler avec lui. Ce sont des hommes de cette trempe qui font la qualité et la force de la commission de la Justice du Sénat. C'est grâce à des hommes de cette trempe et qui possèdent un tel sens du dévouement — M. Baert assiste toujours à toutes les réunions — que cette commission demeure un des rares lieux où le travail parlementaire reste capital pour la formation de la loi et pour la détermination de la volonté collective.

Qu'il soit assuré de notre gratitude et de notre amitié.
(Applaudissements sur tous les bancs.)

M. le Président. — La parole est à M. Wathelet, Vice-Premier ministre.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes. — Monsieur le Président, je voudrais tout d'abord remercier les différents orateurs pour leurs interventions et, en particulier, M. le président de la commission de la Justice pour avoir tenu compte d'autres contraintes. Il est exact que nous pourrions encore discuter longtemps des problèmes relatifs à la justice.

Sans vouloir classer vos propos selon un ordre de priorité, monsieur Lallemand, je tiens évidemment à m'associer à vos dernières paroles. M. Baert nous avait effectivement dit qu'il nous quitterait, mais je ne savais pas que sa décision était définitive. Je la regrette d'ailleurs de façon quelque peu intéressée. Il avait, en effet, été désigné rapporteur du projet sur la nomination et la formation des magistrats. J'exprime — en mon nom et à celui de tous mes collègues — les mêmes regrets que vous, et je partage la même admiration pour le travail exemplaire de M. Baert, pour sa personnalité et le contenu — toujours exprimé avec une parfaite courtoisie — de ses propos. Ses qualités devront toujours nous inspirer.

En outre, nous n'avions jamais voulu le croire lorsqu'il nous annonçait son départ, mais je constate qu'à cet égard, il est resté fidèle à lui-même.

Je regrette qu'il ait dû nous quitter ce soir, mais c'est pour la bonne cause car il devait participer à un débat sur la détention préventive avec des magistrats et des avocats. Cela m'incite à croire que son départ ne calmera pas sa passion pour les problèmes dont nous discutons.

En vous écoutant toutes et tous, j'ai fait le compte des problèmes sur lesquels je devrais vous répondre de manière détaillée. Ils sont au nombre de 26 et à ce point sérieux qu'ils réclament tous un long développement: la nomination des magistrats, la protection de la jeunesse, les mauvais traitements imposés aux enfants, l'extension des cadres, l'arriéré, les juridictions militaires, la peine de mort, la libération conditionnelle, la probation, les peines alternatives, la drogue, le policier de quartier, les réfugiés, les substitués fiscaux, la faillite, la concertation entre les différents pouvoirs.

Je ne suis ministre de la Justice que depuis deux ans, mais la plupart d'entre vous, membres de la commission de la Justice du Sénat depuis bien plus longtemps, savent que les nombreux sujets évoqués aujourd'hui prouvent que ces problèmes sont en « rade » depuis plusieurs années et cela m'inspire une réflexion.

M. Erdman, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

J'ai l'impression qu'aujourd'hui, tous pouvoirs confondus et presque toutes catégories professionnelles ou de citoyens confondus, nous jouons dangereusement avec notre démocratie. Nous avons évidemment beaucoup de satisfactions d'ordre intellectuel.

Finalement, les textes dont nous disposons respectent les droits de l'homme. Lorsque nous réfléchissons, nous réfléchissons longuement; lorsque nous parlons, c'est toujours de manière positive. Fort bien, mais je me demande si, compte tenu de tous ces textes, de toutes ces bonnes intentions et de notre manière de travailler — et quand je dis «notre» cela concerne l'ensemble des pouvoirs —, plutôt que d'appliquer le droit et d'exercer notre droit, nous n'abusons pas du droit.

J'ai l'impression que la démocratie tourne à vide. L'exemple donné par M. Kuijpers, en matière de réfugiés, en est d'ailleurs une parfaite illustration.

Comme je l'ai dit à Mme Delruelle, en réponse à son interpellation sur les réfugiés, nous disposons d'un texte qui, lu par un juriste, en chambre, ou par un protecteur des droits de l'homme, à Strasbourg, nous satisfait.

Nous avons imaginé, dans cette loi, tous les recours possibles. Que se passe-t-il à l'heure actuelle? Non seulement la procédure se retourne contre ceux qu'elle a voulu protéger, mais aussi contre le système, contre notre Etat et contre notre population. Elle ne fonctionne pas. Bientôt, nous entamerons la discussion du projet de loi portant modification de la procédure applicable aux réfugiés. J'aurai alors l'occasion de dire que face à la situation actuelle, ce projet de loi est, à mon sens, largement insuffisant.

Pourtant, le gouvernement en est l'auteur, et je l'ai énergiquement défendu en Conseil des ministres. Je crois d'ailleurs savoir à quels résultats nous allons aboutir. Tous ensemble, à la Chambre ou au Sénat, mais en tout cas *achter gesloten deuren*, bien que généreux et amateurs du droit, nous allons probablement ne pas aller aussi loin qu'il sera nécessaire. Nous serons, de plus, parfaitement conscients d'avoir voté un bon texte, respectueux des droits des autres, mais qui sera, hélas, inefficace. Sera-t-il voté? Je me pose la question car combien de projets ou, a fortiori, de propositions, sont-ils votés dans des délais raisonnables, même lorsque nous sommes tous d'accord pour en reconnaître l'urgence? Et je ne mêle pas à cette question — au Sénat les choses sont différentes — les problèmes dans lesquels s'affrontent des intérêts partisans. L'opposition, en tant que telle, pourrait parfaitement estimer avoir le droit, voire la volonté de retarder l'examen de certains dossiers pour le seul plaisir d'en ralentir l'évolution. Si l'on ajoute cette éventuelle difficulté à celles auxquelles il faudra, en tout cas, faire face, on atteindra évidemment un sommet en matière d'inefficacité.

Ma réflexion sur la manière dont nous travaillons, sur la quantité de travail que nous réalisons, est, j'en conviens, quelque peu amère. Notre temps, réparti en législatures beaucoup trop courtes, est infecté de campagnes électorales permanentes, dont nous sommes d'ailleurs tous les auteurs. Nous travaillons dès lors à court terme, du soir au lendemain, tout en demeurant attentifs aux articles de presse, ce qui nous empêche de travailler à long terme. Tout cela fait qu'aujourd'hui, vous avez abordé 26 points dont il est probablement question, depuis quinze ans, dans les budgets de la Justice. Cet après-midi, Mme Herman a cité feu M. Vanderpoorten qui déjà, à l'époque, a évoqué cette situation qui, vous en conviendrez, est aberrante dans la mesure où nous constatons aujourd'hui que le problème reste entier. Je précise que la loi sur les maladies mentales a été votée vingt et un ans après son dépôt au Parlement.

Je me demande dès lors si nous ne devrions pas — cette réflexion dépasse de loin le budget de la Justice — avoir le courage de reconsidérer, de façon extrêmement critique, la manière dont nous travaillons et sur le plan politique, et au niveau des autres pouvoirs. Ce qui se passe sur le plan judiciaire n'est, en effet, pas uniquement imputable aux magistrats, mais aussi au Parlement et au gouvernement. Ne devons-nous pas d'urgence modifier nos méthodes de travail, ce que nous avons considéré comme étant des libertés individuelles et des droits fondamentaux, conduisant finalement à des abus dont nous sommes tous responsables? Les procédures sont faites pour protéger les faibles devant les tribunaux. Qu'en est-il aujourd'hui? On les utilise même quand on est la partie la plus forte et surtout lorsque l'on s'estime perdant. On en arrive aujourd'hui à aller en appel, non pour gagner, mais pour gagner du temps. La gestion du temps se retrouve d'ailleurs dans notre système politique. Je devais, aujourd'hui, être présent en trois endroits à la fois: à la Chambre, pour défendre le projet de loi sur la responsabilité du fait des produits, au Sénat, pour assister à

l'examen du budget de la Justice, et en commission de la Justice de la Chambre, qui examine le projet sur les loyers. A quoi pareil système peut-il aboutir?

A interroger, de manière amicale, le ministre, sur 26 points, dont il était déjà question en 1990 et même en 1988. On en arrive à abuser des droits, à tourner les procédures définies par les lois qui, finalement, sont aussi bonnes dans les textes qu'elles se révèlent mauvaises dans l'application.

De surcroît, et c'est aussi une réflexion d'ordre politique, j'ai l'impression que les neuf millions de citoyens, quel que soit leur âge, sont davantage intéressés par ce qui est nouveau, par ce qui est sensationnel, par les promesses à court terme, que par les réalisations. Et nous en sommes à ce point — peut-être inconsciemment — persuadés que nous nous intéressons beaucoup plus, sur le plan politique, aux idées nouvelles plutôt que de tenter de réaliser ce qui, en partie, est déjà décidé, que ce soit au niveau du gouvernement, de la Chambre ou du Sénat. Il est, en effet, évident que cela n'intéresse plus grand monde et qu'examiner un nouveau projet de loi ou une nouvelle proposition de loi est finalement beaucoup plus attirant que de faire sortir du Parlement, du gouvernement, d'un groupe de travail ou d'une commission de la Justice, des projets dont on parle depuis longtemps et qui finissent par lasser tout le monde.

Je partage votre volonté sur le projet relatif à l'arriéré judiciaire, monsieur Lallemand, et vous confirme, une fois de plus, qu'il sera déposé au Sénat. N'ayez dès lors aucune crainte à ce sujet.

Je souhaiterais pouvoir vous suivre aveuglément dans votre détermination, mais le programme de la commission de la Justice du Sénat est fort chargé puisqu'il comprend notamment une série de projets qui doivent nous parvenir de la Chambre, le projet sur la nomination des magistrats, etc.

D'aucuns me diront qu'il s'agit de projets difficiles, exigeant des débats approfondis, mais ce genre de discours va nous conduire à des discussions qui risquent de durer dix ans.

Je pense encore à la législation sur les loyers, sur le contrôle de police, sur la réforme du droit des sociétés, que l'on attend depuis que le dossier de la Générale a explosé. Nous aurions pu connaître 28 affaires du même type depuis lors, compte tenu de la rapidité de réaction qui est la nôtre.

Dois-je vous rappeler que pendant la longue crise gouvernementale, de décembre 1987 à mai 1988, nous avons essayé de résoudre le problème, à la Chambre, en cette période de vacance du gouvernement? Qu'en est-il résulté? Nous avons, en commission de la Justice, examiné trois lignes d'une proposition de loi!

Compte tenu de ce programme particulièrement chargé, si nous pouvons faire voter la loi sur l'arriéré judiciaire avant la fin de la législature, je pourrai dire que nous avons accompli un travail impossible à pronostiquer aujourd'hui.

Vous avez parlé de l'arriéré judiciaire, de l'arriéré au Conseil d'Etat et de l'arriéré législatif. Etant donné notre méthode de travail, nous ne sommes pas près de les résorber.

De plus, comme les projets tardent souvent à être approuvés, les Belges sont ainsi faits — et c'est sûrement un point commun qui unit les Wallons, les Flamands et les Bruxellois —, qu'avant le vote de la loi, ils ont déjà inventé diverses manières de la contourner.

Lorsque le professeur Fettweiss m'expliquait que l'article 751 du Code judiciaire allait tout résoudre, on savait déjà, avant qu'il soit voté, comment on allait le contourner. En vingt ans, ce genre de situation s'est répété à maintes reprises, à tel point que nous sommes tous d'accord aujourd'hui pour modifier cet article. Certains avocats disent d'ores et déjà que les solutions qu'ils ont trouvées permettront quand même de trouver la brèche dans le système.

Je vais m'atteler à ce programme. J'ai même annoncé que j'allais prendre mon sac de couchage pour venir au Parlement, afin de tenir mes promesses.

Vous m'interrogez sur l'état d'avancement du projet relatif à la peine de mort. La législature doit normalement durer encore un an et ce projet vient en huitième ou en neuvième position dans la liste d'entrée au Parlement. Est-il fort important que je vous dise aujourd'hui que nous discutons, au sein du gouvernement, du point de savoir si la peine de mort doit, ou non, être supprimée

pour les crimes commis en temps de guerre et les infractions militaires ? Est-ce un problème important dans un pays qui, depuis cent ans, n'exécute plus la peine de mort sur le plan civil et ne l'a exécutée que de manière très exceptionnelle après 1918 ou 1945 ?

M. Desmedt. — C'est vous qui avez soulevé ce problème, il y a quelques mois, monsieur le ministre.

M. Wathélet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes. — C'est exact, monsieur Desmedt, mais ce que je dis reste vrai, même si vous affirmez que tout est de ma faute. A la limite, peu m'importe ! Vous savez très bien, et cela mine le débat politique, que l'on passe plus de temps aujourd'hui à rechercher à qui incombe la faute, plutôt qu'à examiner comment on peut résoudre le problème posé. Vous pouvez m'accuser de tous les maux, cela ne change rien à l'exactitude de mes propos.

En ce qui concerne le projet sur la faillite, M. Lallemand a entièrement raison. Ce projet est prêt, et vous le savez, puisque la commission Krings a terminé ses travaux.

Vous me pressez à présenter un projet de loi sur le sujet. Je pourrais éventuellement le déposer avant la fin de l'année, en demandant qu'il soit voté avant que se termine la législature. Mais c'est impossible, puisque vous voulez traiter de la faillite, de la peine de mort, de la libération conditionnelle, etc. Je vous dirai, monsieur Desmedt, en ce qui concerne cette dernière, qu'un arrêté royal est actuellement soumis au Conseil d'Etat en vue de modifier la procédure et de la rendre davantage contradictoire.

C'est ce qu'on appelle le respect des droits de l'homme. On a intégré l'avocat dans la prison. C'est très moderne, mais quelles en seront les conséquences ? Je vous le donne en mille : des lourdeurs et un arriéré considérable. Et pourtant, j'estime avoir fait mon devoir. Cette façon de faire ne sera certainement pas de l'intérêt des personnes que vous tenez à protéger, en alléguant une procédure arbitraire, au sens neutre du terme.

Je tiens à faire remarquer que les dossiers de libération conditionnelle ont été préparés avec soin par l'exécutif. De nombreux avis ont été pris : auprès de la direction de la prison, de la conférence du personnel, de la commission administrative, auprès du procureur du Roi et du procureur général, auprès de l'administration et enfin du cabinet du ministre. Maintenant l'on souhaite une procédure contradictoire. Mais dans deux ans, le ministre sera interpellé au sujet des retards en matière de libération conditionnelle ! Sur le principe, pourtant, je suis d'accord avec vous.

Au niveau des juridictions militaires, le problème est le même. Quelle serait l'utilité de mon opinion ? A maintes reprises, nous avons déjà discuté de cette question au sein de cette assemblée. Dernièrement, le président Lallemand a dû user de son autorité et signaler qu'un débat sur l'ensemble ne devait pas reprendre lors de la discussion d'un problème particulier. Les juridictions militaires sont-elles encore utiles ? Elles ont en tout cas l'avantage de pouvoir faire juger des Belges qui stationnent en territoire étranger par d'autres Belges. Il est question d'un retrait des forces belges en Allemagne. On pourrait se demander pourquoi ce retrait n'a pas lieu dans l'immédiat ; eh bien, il paraîtrait que leur retour coûterait plus cher ! Il faudra bien, pourtant, les faire revenir un jour. Le problème se posera vraisemblablement alors dans d'autres termes.

Venons-en à la concertation entre les pouvoirs. Ce que M. Lallemand a dit à propos des juges est vrai pour tous, dans notre société : le mal des enseignants, des juges, du monde politique, des commerçants, c'est finalement d'être victimes de jugements négatifs généraux. En effet, nous nous jugeons mutuellement voleurs, fainéants, fraudeurs, inutiles, et j'en passe. Les gens supportent difficilement d'être ainsi catalogués. Cette concertation entre les pouvoirs, ces contacts, sont donc nécessaires et doivent être poursuivis avec un minimum de respect mutuel. Finalement, nous disposons d'un ensemble juridique plein de tolérance et de compréhension, en droit, mais malheureusement cette tolérance et cette compréhension font trop souvent défaut dans les jugements définitifs que nous portons sur les autres. C'est grave et c'est pour cela qu'une concertation est indispensable.

Nous aurons l'occasion de parler de la spécialisation des fonctions dans le projet de loi sur les nominations des magistrats.

Je ne répondrai pas aux questions qui m'ont été posées sur d'autres points. J'ai l'intention de demander des statistiques en ce

qui concerne la probation. A propos des délits fiscaux, je demanderai également des renseignements. Je suis conscient du fait que j'ai accumulé un retard considérable au niveau des réponses à apporter aux questions posées par les parlementaires. La masse d'informations à rassembler pour répondre aux questions parlementaires ainsi qu'aux autres demandes qui nous sont adressées est considérable.

M. Kuijpers a parlé du policier de quartier. Dans les communes, on fait des économies en matière de sécurité en ne laissant que la gendarmerie. Dans certaines communes de 15 000 habitants, il n'y a pas un seul policier en fonction pendant le week-end ! On crée des commissions sur le banditisme, le terrorisme, bref, la criminalité grave. Certes, c'est important. Mais on néglige la petite criminalité et la protection des citoyens qui constituent les véritables problèmes de société. Dans le livre que vous avez cité, il est dit qu'on accorde une plus grande priorité à la sécurité sociale qu'à la sécurité collective. C'est vrai et nous nous en rendons compte de manière extrêmement cruelle aujourd'hui en discutant les budgets.

Comparez les budgets de la Justice et de l'Intérieur à d'autres qui ont « explosé », notamment en matière de sécurité sociale, et vous constaterez que nous n'avons pas toujours mis les priorités là où elles s'avéraient les plus utiles. Comme dans nos textes juridiques, nous avons privilégié la protection, mais nous avons en même temps permis les abus, et finalement ce que nous avons fait l'a été au détriment de l'efficacité.

Mevrouw Herman, over de aanstelling van magistraten zullen wij dinsdag een wetsontwerp bespreken. U hebt ook een ander voorstel gedaan over de benoeming van de eerste voorzitters bij het arbeidshof. Ik ben er geen voorstander van. De anciënniteitsregel en de wijze waarop de eerste voorzitter bij het hof van beroep nu wordt aangesteld, schenkt geen voldoening. Men wordt voor twee of drie maanden aangesteld en dan spreekt men van management en beheer. Is dat redelijk ? Wij moeten het systeem inderdaad hervormen. Ik ben niet gekant tegen een aanstelling binnen het korps of zelfs door het korps of door een algemene vergadering, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden.

Ook in verband met de jeugdbescherming heb ik een wetsontwerp klaar, dat door de Ministerraad is goedgekeurd. Het heeft tot doel het overleg met de Gemeenschappen beter te organiseren en een procedure uit te werken die voor alle rechtbanken in alle Gemeenschappen zal gelden. Er werden ook nog enkele andere punten in opgenomen, zoals de afschaffing van artikel 53 van de wet op de jeugdbescherming. U hebt gelijk wanneer u zegt dat er bruggen moeten worden gebouwd. Noch de staatshervorming van 1980, noch die van 1988 schenken in dat verband voldoening. Reeds tien jaar debatteren wij over de bevoegdheid van eenieder en ik heb de indruk dat voor sommigen het belangrijkste niet is deze bevoegdheid uit te oefenen, maar wel deze bevoegdheid te bezitten. Is dat niet dwaas ?

Ik ben voorstander van een interdisciplinaire benadering van het probleem van de kindermishandeling. Ik heb dan ook een vergadering georganiseerd met de procureurs-generaal, de procureur des Konings en prominenten uit andere domeinen, zoals dokters en sociaal-assistenten, die rond dit probleem werken in allerhande VZW's. Ik heb elke procureur-generaal gevraagd een werkgroep op te richten met magistraten en met mensen uit andere disciplines om overleg te organiseren en met elkaar te leren werken. Wij willen vermijden dat kinderen en/of ouders met de justitie in aanraking komen, terwijl specialisten reeds met hun problemen bezig zijn zonder dat de justitie werd ingelicht.

Dit heeft immers vaak tot gevolg dat de justitie optreedt wanneer het niet noodzakelijk of opportuun is, omdat zij niet weet dat andere deskundigen zich reeds met het dossier bezig houden. Mensen die elk op hun eigen manier werken, niet repressief, maar preventief en verzorgend kunnen elkaar ontmoeten in een werkgroep en met elkaar overleggen, zodat wordt vermeden dat de ene groep de andere definitief veroordeelt. Sociaal-assistenten mogen bijvoorbeeld niet denken dat magistraten bepaalde problemen niet kunnen behandelen en omgekeerd. Als mensen elkaar kennen, is er op het terrein een betere coördinatie mogelijk, zodat men niet langer alleen repressief optreedt.

Ik kom nu tot het probleem van de juridische achterstand. Mijnheer Baert, uitbreiding van de kaders is inderdaad noodzake-

lijk. Op de vraag van de heer Lallemand in verband met de procedure heb ik reeds geantwoord. Een ontwerp hierover zal hopelijk nog tijdens deze legislatuur door de Senaat worden goedgekeurd.

Mijnheer Cooreman, volgens u, is het beter tekstverwerkers te geven aan degenen die « hard » werken. Het is mij niet mogelijk na te gaan wie werkt en wie « hard » werkt. Degenen die om tekstverwerkers of personal computers vragen, krijgen ze op voorwaarde dat ze worden gebruikt.

Er werden grote inspanningen gedaan, en daardoor is men wellicht veeleisender geworden. Het is paradoxaal, maar wie niets doet en niets geeft, krijgt geen kritiek, maar van zodra men zich voor iets inzet, breekt langs alle kanten de kritiek los.

Men zei dat er niets werd gedaan voor de bezoldiging van de magistraten. Dat is onjuist. De onderhandelingen zijn bezig. Het is echter niet mogelijk iedereen onmiddellijk een vlakke loopbaan te geven. Alleen voor enkele specialisaties kan dat misschien wel.

De heren Erdman en Cooreman hebben al meer dan eens hun mening uiteengezet over de plaatsvervangende rechters. Zij hebben allebei goede argumenten. Het is echter onmogelijk de standpunten van beide heren met elkaar te verzoenen.

De heer Arts. — Ook niet over de benoeming van de magistraten?

De heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — Ik zal dus andere suggesties moeten doen om een resultaat te bekomen. Anders blijven wij ter plaatse trappelen, en dat moet worden vermeden.

Voor de bedienaars van de erediensten, die voor ons bidden opdat Justitie beter zou worden, zijn onderhandelingen bezig om een sectorieel akkoord te bereiken om hun ten minste dezelfde voordelen als de ambtenaren te geven. Ik ben er mij van bewust dat de bezoldiging van de lekenconsulenten en van de bedienaars van de erediensten bijzonder laag is. Dit werd gekoppeld aan de erkenning van de « laïcité ». In de regeringsverklaring is de verbintenis ingeschreven diebezoldigingen te verbeteren. Ik heb echter niet voldoende middelen voor een belangrijke aanpassing. Wij zullen nochtans pogen deze personen nu alvast te geven wat de ambtenaren in het intersectorieel akkoord hebben gekregen.

En dernier lieu, je voudrais remercier M. Pataer qui a mené à bien la tâche ingrate d'établir très rapidement le rapport bien structuré d'une discussion très longue, portant sur de nombreux sujets. C'est finalement ce qui restera de notre débat.

M. Desmedt m'a adjuré de ne pas en rester aux paroles, mais d'en venir aux actes. Monsieur Desmedt, vous allez être gâté. Même en vous mettant debout, le nombre de pages déposées aujourd'hui par le gouvernement ou par les parlementaires devant la commission de la Justice est tel que vous pouvez vous cacher derrière et moi aussi. Donc, si en un an, nous pouvons « avaler » tout cela, vous m'en verrez ravi! Mais nous en serons sûrement très fatigués! (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Justice.

Daar niemand meer het woord vraagt is de algemene beraadslaging over de afdeling Justitie gesloten.

ONTWERPEN VAN WET — PROJETS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft de volgende ontwerpen van wet ingediend:

1° Houdende wijziging van de grens tussen de stad Brugge en de gemeente Knokke-Heist;

Le gouvernement a déposé les projets de loi ci-après:

1° Portant modification de la limite entre la ville de Bruges et la commune de Knokke-Heist;

2° Tot aanhechting van de voorhaven van Zeebrugge bij het grondgebied van de stad Brugge.

2° Portant rattachement de l'avant-port de Zeebrugge au territoire de la ville de Bruges.

Die ontwerpen van wet zullen worden gedrukt en rondgedeeld.
Ces projets de loi seront imprimés et distribués.

Ze worden verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Ils sont renvoyés à la commission de l'Intérieur.

VOORSTELLEN — PROPOSITIONS

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Cardoen:

a) Tot wijziging van de wetten op de vergoedingspensioenen, gecoördineerd op 5 oktober 1948, wat het vergoedingspensioen voor de langstlevende echtgenoot van een invalide militair betreft;

b) Tot wijziging van de wetten op de vergoedingspensioenen, gecoördineerd op 5 oktober 1948, wat de vergoeding betreft voor ouders die hun zoon of dochter verliezen die in actieve dienst was bij het leger;

Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Cardoen:

a) Modifiant les lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948, en ce qui concerne la pension de réparation du conjoint survivant d'un invalide militaire;

b) Modifiant les lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948, en ce qui concerne la réparation due aux parents perdant un fils ou une fille en service actif de l'armée;

2° Door de heer Henrion tot aanvulling van artikel 1277 van het Gerechtelijk Wetboek inzake de echtscheiding.

2° Par M. Henrion complétant l'article 1277 du Code judiciaire en matière de divorce.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

De heer Arts heeft ingediend een voorstel tot herziening van artikel 56 van de Grondwet.

M. Arts a déposé une proposition de révision de l'article 56 de la Constitution.

Dit voorstel zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition sera traduite, imprimée et distribuée.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

Elle est renvoyée à la commission de la Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — M. Mouton désire interpellier le secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les dangers de l'importation de bétail leucosique en provenance de l'ancienne RDA ».

De heer Mouton wenst de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw te interpellieren over « het gevaar verbonden aan de invoer van met leukose besmet vee uit de voormalige DDR ».

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De datum van deze interpellatie wordt later bepaald.

Nous poursuivrons nos travaux ce soir à 20 heures 55.

Wij zetten onze werkzaamheden voort vanavond om 20 uur 55.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 19 h 55 m.)

(De vergadering wordt gesloten om 19 h 55 m.)